mere ordinem, quo res geſta eſt: quod hic eos feciſſe apparet. Nam cum Marcus etiam, *cap. 14. ver. 23.* dicat: *Et accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex eo omnes; & ait illis: Hic eſt ſanguis meus*; ſi ordo verborum attenderetur, dicendum eſſet, quod prius Apoſtoli biberint, & quod poſtea verba Chriſtus protulerit. Quod nemo admittet.

VI. Secundo objicit Calvinus. Sicut verba hæc, Marci *16. v. 16. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*, continent promiſſionem ſalutis æternæ iis, qui ſumpſerint Baptiſmum: ita verba hæc, Jo. *6. v. 59. Qui manducat hunc panem, vivet in æternum*, continent promiſſionem, qua carnis ſuæ virtutem largiturus ſit illis, qui panem Euchariſticum ſumpſerint, & manducaverint: atqui ſacramentum Baptiſmatis in uſu conſiſtit, & extra uſum non eſt; ergo & Euchariſtia in uſu & ſumptione conſiſtit, & extra hanc non eſt.

Reſpondeo, nego conſeq. Diſcrimen enim inter Euchariſtiam, & Baptiſmum, ac reliqua ſacramenta ſupra ex S. Thoma, & Catechiſmo Romano aſſignatum eſt: & eo maxime, quia ut ex Tridentino diximus, Chriſtus pronunciavit eſſe corpus ſuum, antequam Apoſtoli ſumerent. Unde verba hæc: *Accipite, manducate, bibite, hoc facite*, ſignificant quidem Euchariſtiæ uſum, ſed non eſſentialem. Nam ſicut eſſentia cibi communis non in ſola manducatione, ſed extra illam habetur; ſic eſſentia cibi Euchariſtici.

VII. Tertio objicit Melanchton. Chriſtus voluit, corpus ſuum eſſe realiter in Euchariſtia ad uſum fidelium; ergo in ea non eſt niſi in actuali uſu: Præterea deducit, Chriſtum alligari pani, antequam fideles communicent; cum tali enim alligatione liberum Chriſti arbitrium non ſtat.

Reſpondeo neg. conſ. Si enim aliquid concluderet, probaret etiam, quod cum aquis *Mara* dulcedo collata eſt, ut populus Iſrael inde potaretur; dulcedo illa non in aquis, ſed in uſu, & ore potantium fuerit. Et quod in nuptiis Canæ aqua verſa fuit in vinum, ut convivæ inde biberent; vinum non fuiſſet, niſi in uſu, & ore bibentium: quia utrumque miraculum non minus editum fuit ob uſum hominum, quam Chriſtus ob uſum fidelium Euchariſtiæ fiat præſens. —— Secundum quoque nihil probat. Nam ſi probaret, etiam evinceret, Chriſtum e libertate ſua excidiſſe, cum aut faſciis involutus fuit a Matre, aut funibus a Judæis ligatus, aut cruci affixus a militibus. Sicut igitur, & in faſciis, & in funibus, & in Cruce liberrimus permanſit, quia hæc non neceſſitate, ſed voluntate pertulit: ita in Euchariſtia liber eſt, quia in ea ſe ſtatuit vi promiſſi, quo libere hominibus ſe devinxit.

VIII. Quarto objiciunt. Apud Veteres mos erat, ut hoſtiæ communionis fidelium ſuperſtites conſumerentur; & ad hoc advocarentur pueri, ut ſupra obſervavimus. Tum ex Evagrio, *l. 4. Hiſt. cap. 35.* referente miraculum filii Judæi, quod narrat etiam Greg. Turon. *lib. 1. de Gloria martyr.* Tum ex Nicephoro, *l. 17. de Hiſt. Eccl. cap. 25.* teſtante, ſe dum puer eſſet, ſæpius in Eccleſia Conſtantinopolitana Euchariſtiæ reliquias comediſſe. Tum ex Conc. Matiſconenſi, *anno* 588. præcipiente, reliquias parvulis innocentibus tradi.

Heſychii etiam tempore vigebat mos in quibuſdam Orientalibus Eccleſiis comburendi hoſtias, quæ peracto Sacrificio ſupererant. Ita, *lib. 2. cap.* 8. in Levitic. Veteres ergo Euchariſtiam in altari non ſervabant.

IX. Reſpondeo, neg. conſ. Satis enim ſuperius oppoſitum oſtenſum eſt. Dico, tamen, perſecutionum quidem tempore nil reſervatum de Euchariſtia fuiſſe in cœmeteriis, aut locis, quo Chriſtiani conveniebant; ne ad Gentilium manus deveniret: ſed cuivis fidelium fuiſſe diſtributam, quam domum ſecreto deferebat, eaque ſe ante omnem cibum quotidie reficiebat. Data tamen Eccleſiæ per Conſtantinum pace, Euchariſtia reſervari cœpta eſt; ea cautela, ut non plus reſervaretur, quam fidelium, & ægrotorum communioni neceſſarium foret: unde ad ſuperabundantes reliquias conſumendas vocabantur pueri, ut ſupra dictum eſt, ne ſcilicet periculum eſſet putrefactionis. Quare non ſtatim, nec ſingulis diebus, ſed quarta, vel ſexta feria pueri vocabantur, ut ſanxit Concilium Matiſconenſe relatum; quando videlicet ſacramentum in pixide aſſervatum renovabatur.

Heſychius autem expreſſe aſſerit, in altari reſervatum fuiſſe Sanctum Sanctorum. Ait namque: *Eſt locus ſanctus Altare, ibi enim Sanctus Sanctorum requieſcit*. Unde Euchariſtia apud Græcos etiam Schiſmaticos, more ab Eccleſia Catholica ſumpto, etiam nunc aſſervatur. Qua ratione autem apud eos fiat, legere eſt apud Arcudium, *lib. 3. de Sacr. Euchariſt. cap.* 17. —— Comburi autem conſueverat Euchariſtia, quando ob negligentiam Sacerdotis, ſpecies, aut computruiſſent, aut marcidæ factæ fuiſſent; ut ſancitum fuit in quodam Concilio Aurelianenſi, ex quo Ivo Carnotenſis hunc canonem deſcribit (Decreti p. 2. cap. 59.) *Omne Sacrificium ſordida vetuſtate perditum, igne comburendum eſt, & cinis juxta altare ſepeliendus*. Hac eadem reſponſione ſimili argumento occurrit Algerus, l. 2. de corp. & ſang. Domini.

D u b i u m VII.

Aliqua ex dictis Reſolvuntur.

§. I.

De Euchariſtia Delatione ad Ægrotos.

I. Dico. Sancta eſt conſuetudo deferendi Euchariſtiam ad abſentes, præſertim ægrotos. Probo ſic. Si Chriſti corpus realiter præſens ſit in Euchariſtia, ut contra Sacramentario oſtenſum eſt; ſi independenter ab uſu, & etiam completo Sacrificio in ea permanet, ut contra Melanchtonem, & Lutherum evicimus; ſi Canones vetant, ne in privatis domibus, aut conficiatur, aut reſervetur, ut olim: ſi Jure Eccleſiaſtico, & Divino quiſque fidelis rationis compos, tenetur ad communionem, antequam exeat ex hac vita: oportet ut pius ac neceſſarius ſit uſus, qui ab Eccleſiæ incunabulis exordium habuit, deferendi nempe Euchariſtiam ad abſentes, & infirmos.

II. Iſtius moris fidem facit Juſtinus Martyr, in Apologia, quam *anno* 150. Antonino Imperatori pro Chriſtianis obtulit. Ibi enim priſcum hunc morem ſic deſcribit: *Diſtributio, communicatioque fit eorum, in quibus gratiæ actæ ſunt, cuique præſenti; abſentibus autem per Diaconos mittitur*. Quoad infirmos vero teſtis eſt Dionyſius Alexandrinus, qui ſeculo tertio floruit. Is in Epiſt. ad Fabianum Papam (quæ extat apud Euſebium, *lib. Hiſt. c.* 44.) narrat de quodam Serapione ſene, qui prius nulli culpæ obnoxius, ſed poſtea in perſecutione lapſus, & proinde ab Eccleſia ſegregatus, cum in extremum morbum incidiſſet, puerum miſit, ut unum ex Presbyteris pro abſolutione accerſeret. Ivit puer: ſed cum Presbyter, ad quem acceſſerat, ægrotaret, exiguam Euchariſtiæ partem puero tradidit; jubens, ut in aqua intinctam ſeni in os inſtillaret. Rediit puer: quod juſſus erat, perfecit, buccellam intinxit, & in os ſenis infudit; qui, ea paulatim abſorpta, continuo animam exhalavit.

§. II.

De Solemnitate Corporis Chriſti in Euchariſtia.

III. Dico. Pie, ac religioſe Urbanus Papa IV. feſtivitatem corporis Chriſti inſtituit. Supponit hoc, Urbanum IV. fuiſſe primum hujus feſtivitatis Auctorem. Nullum enim de hoc feſto legitur editum decretum ante annum 1262. quo præfatus Urbanus, octavo Septembris, Bullam promulgavit, quam videre eſt, *l. 3. Clement. tit. 16. c. Unico de reliq. & vener. ſanctorum*. Occaſionem huic dedit, tum miraculum, quo ſacramentales ſpecies in ſanguinem verſæ ſub hoſtiæ forma corporale intinxere; cum in illud gutta vini conſecrati negligentia Sacerdotis eſſet effuſa. Tum revelatio olim facta Julianæ Virgini Leodienſi, ſecundum quam, prævio graviſſimorum Theologorum examine, & ipſius Urbani approbatione, Leodienſis Eccleſia tale feſtum celebrandum ſuſceperat. Officium pro hac celebritate demandatum ab eodem Urbano fuit S. Thomæ Aquinati tunc viventi; qui illud ordinavit, quale in Eccleſia univerſali modo recitatur: eſtque inter S. Thomæ Opuſcula quinquageſimus octavus.

Eſto tamen ab Urbano IV. inſtituta fuerit hæc ſolemnitas, non obtinuit tamen uſum univerſalem, niſi poſt Concilium Viennenſe, *anno* 1311. ſub Clemente V. celebratum. Eo nimirum in Concilio Urbani IV. Conſtitutio fuit promulgata, & a Clemente in corpus Juris Canonici relata. Martinus V. & Eugenius IV. eam poſtea confirmaverunt, & auxerunt Indulgentias, quas Urbanus conceſſerat iis, qui divinis Officiis, per hujus feſti octavas eſſent interfuturi.

IV. Piam porro ac religioſam fuiſſe hujus feſti inſtitutionem produnt momenta, quibus motus fuit Urbanus. Nimirum primo: gratitudinis debitum, quo omnes Catholici tenentur recolere immenſam Chriſti charitatem, quam in Euchariſtiæ inſtitutione oſtendit, ut indicant verba Bullæ. Secundo: ut victoriæ, quam Eccleſia undecimo, & duodecimo ſeculo de hæreticis Berengarianis reportaverat, permanens aliquod ſignum remaneret. Tertio: ut quotidiana erga Euchariſtiam reverentia, peculiari unius Dei conſecratione repararetur. Quæ affert ipſe Urbanus in Bulla.

V. Sed inquiunt Proteſtantes. Numquid ſapientior fuit Urbanus prædeceſſoribus, qui ab initio Eccleſiæ nil de hoc feſto cogitaverunt? —— At dicam ego. An ſapientiores fuerunt Pſeudoreformatores, qui feſta, & alia perpetuo Eccleſiæ uſu conſecrata abrogarunt? Si hoc Urbano non licuit, nec licuit quarti ſeculi Patribus feſtum Nativitatis Domini, aliaque inſtituere, quæ initio Eccleſiæ inſtituta non fuerant. Eſto igitur nihil in fide, & moribus ſtatuendum ſit, quod antiquitate non commendetur; in ritibus tamen, locorum, & temporum, variis circumſtantiis urgentibus, aliquid de novo ſtatui poteſt, quod ante ſtatutum non fuerat: cum prioribus ſeculis nullus fuerit Euchariſticæ veritatis impugnator, de quo reportata victoria inſtitutionis hujus feſti potiſſima ratio fuit.

§. III.

De Solemni Euchariſtiæ Circumgeſtatione.

VI. Dico. Solemnis Euchariſtiæ in proceſſionibus circumgeſtatio pia eſt & religioſa. Contra hanc, tamquam idololatricam pompam, blaterare non ceſſant Calviniſtæ, & Lutherani. Sed eorum murmur ex alio errore procedit. Nam Calviniſtæ contendunt, Chriſtum non eſſe corporaliter in Euchariſtia præſentem, ſed ſolum in figura: figuris autem, ac imaginibus omnem cultum denegant. Lutherani autem aſſerunt, Chriſtum eſſe in Euchariſtia præſentem, vel ſolum in uſu, vel ad ſummum durante liturgia, & non poſt. Unde non mirum, ſi tamquam idololatras traducunt eos, qui illam populo adorandam cum pompa ſolemni circumgeſtant.

Catholici vero, qui fide credunt, facta conſecratione, Chriſtum eſſe in Euchariſtia præſentem; ac ſub ſpeciebus vere manere etiam extra uſum, & Sacrificium; non eſt dubium, quin

pie ac religioſe ſe gerant: cum Chriſtus, ubicumque præſentialiter eſt, adorandus ſit.

VII. Solemnis hujus circumgeſtationis originem detegere difficile eſt. De tali conſuetudine Gregorius Turonenſis Gregorio magno coævus aliquid indicat, *l. 1. de gloria Mart. c. 86.* Narrans factum cujuſdam Diaconi, qui cum Euchariſtiam ferre cœpiſſet ad oſtium Eccleſiæ, ingreſſuſque templum, ut eam altari ſuperponeret, elapſa de manu ejus ferebatur in aera; & ſic ad aram accedentem nunquam manus Diaconi aſſequi potuit, eo quod pollutus foret in conſcientia. Aliquid etiam de hoc eruitur ex *Can.* 5. Synodi Bracarenſis, habitæ paulo poſt Gregorii Turonenſis tempora, *an.* ſcilicet 654. ubi de antiqua conſuetudine circumferendi non reliquias Martyrum, ſed Euchariſtiæ reliquias, quas vocat *Arcam Dei, & divina Myſteria*, ſermo habetur. Sed hæc nimis obſcura ſunt.

VIII. Putant aliqui, ſolemnis hujus circumgeſtationis inſtitutorem fuiſſe eumdem Urbanum IV. ſed immerito. Nam in ejus Bulla, quæ incipit *Tranſiturus*, mentio quidem ſit de feſtivitate, & de Indulgentiis conceſſis iis, qui horis Canonicis interfuerint; nil tamen de Proceſſionibus dicitur: & Auctores Urbano ſuppares, de feſtivitate corporis Chriſti ab eo inſtituta locuti ſunt, at de Proceſſione, nec verbum habuere.

Cenſent propterea alii, inſtitutores fuiſſe, vel Martinum V. vel Eugenium IV. ſed falſo. Nam Martinus, & Eugenius de proceſſione loquuntur quidem: ille in Bulla, quæ incipit: *Ineffabile ſacramentum*, 26. Maii 1420. Iſte in ſua conſtitutione *Excellentiſſimo* 26. Maii 1433. ſed non tamquam de re nova, & ab ipſis in Eccleſia invecta.

XI. Veroſimile ergo eſt, ritum illum poſt Urbanum, & ante Martini, ac Eugenii tempora prius apud aliquas Eccleſias particulares, ex Epiſcoporum, & Fidelium pietate fuiſſe introductum; quem, ſenſim aliæ, & demum tota Occidentalis Eccleſia ſuſcepere. Nec mirum. Ea enim, quæ ad diſciplinam pertinent, aliquando a privatis Eccleſiis uſurpata, promovente pietate, ſine ſcriptis legibus aliquando apud omnes invaleſcunt. Eſpenceus, *l. 2. de Euch.* conjicit, Proceſſionis illius uſum *an.* 1404. decem, plus minus annis ante Concil. Conſtant. in Papiæ Civitate cœpiſſe: addens, Martinum V. in eo Concilio electum Indulgentias ab Urbano conceſſas pro feſto, ad ſequentes eodem die, & tota octava ſacramenti extendiſſe. Hæc ex hiſtoria Mediolanenſi, Auctore Donato Baſſio. Videatur Tridentinum, *Seſſ. 13. c. 5. & Can. 6.*

§. IV.

De Publica Euchariſtiæ Expoſitione.

X. Dico. Pia, & religioſa eſt conſuetudo, quæ modo viget apud omnes Occidentales, qua venerabile ſacramentum publice exponitur adorandum. Non enim niſi ſancta eſſe poteſt conſuetudo, quæ promovet cultum, & adorationem Chriſti Domini in eo exiſtentis: quæ conſuetudo ſuam debet originem proceſſioni, qua corpus Domini publice geſtari cœptum fuit. Antequam enim proceſſio corporis Chriſti uſui eſſe cœpiſſet, nullibi legitur Euchariſtia omnium oculis expoſita fuiſſe: immo Catechumenis, & pœnitentibus fuiſſe ſubductam neminem latet, quamdiu claſſes illæ Catechumenorum, & pœnitentium fuerunt in uſu: jubebantur nimirum e templis diſcedere, antequam Miſſa fidelium inchoaretur. Ipſi quoque fideles apud Græcos nuſquam illam intuentur, niſi cum facta conſecratione a Sacerdote proponitur adoranda. Quare apud Græcos, neque publicæ expoſitionis, neque proceſſionis corporis Chriſti uſus eſt. Publica ergo corporis Chriſti expoſitio in uſu eſſe cœpit, cum primo adhiberi cœperunt tabernacula portatilia, vulgo *Oſtenſoria*, quæ ante trecentos ab hinc annos in uſu non fuiſſe, omnes conveniunt.

XI. Ad publicam Euchariſtiæ expoſitionem non quævis cauſa ſufficiens eſt: debet enim eſſe cauſa gravis ad publicum bonum pertinens. Unde S. Carolus in XI. ſua Synodo Diœceſana. *Ne* (inquit) *quavis cauſa Euchariſtia palam, & aperte proponatur, ſed publica tantum, atque gravi: aliis vero de cauſis orationem licebit inſtituere, ſed non ſacramento aperte expoſito*. Idem in Synodo Provinciali Mediolanenſi ſub S. Pio V. *c.* 7. quoad corporis Chriſti Proceſſionem his verbis: *Sacroſancta Euchariſtia pie, & utiliter ad populi devotionem interdum in publicis ſupplicationibus defertur: potiſſimum vero in feſto ſacro Chriſti corpori proprie conſecrato, ejuſque octava. Sed, ne nimia frequentia minuat reverentiam, rarius extra prædicta tempora id fiat; & non niſi in arduis cauſis pacis, aut publicæ neceſſitatis. In illis autem proceſſionibus, ad quas populus non tam orandi, quam ſpectandi gratia confluere ſolet, abſtineatur. In communibus autem ſupplicationibus circumgeſtari poterunt reliquiæ Sanctorum*: Ex his deducet prudens: an adeo frequentes, quales hiſce temporibus obtinuerunt, Euchariſtiæ expoſitiones, & circumgeſtationes in majorem, minoremve cedant reverentiam ſacramenti.

Quare Euchariſtiæ publica expoſitio nonniſi de licentia Ordinarii fieri poteſt; neque a Regularibus ipſis etiam in eorum Eccleſiis, ut pluries decrevit S. Congregatio tum Epiſcoporum, & Regularium, tum Rituum. Cum enim talis expoſitio fiat ad convocandum populum, ut publice oret; ad Epiſcopum ſpectat publicas orationes indicere, & populum ad orandum convocare, ut docet Clericatus, de Euchariſt. *Deciſ. 60. n. 9. &c.*

Q u æ s t i o IV.

De Miniſtro, Subjecto, & Uſu hujus Sacramenti.

Miniſter Euchariſtiæ alius eſt conſecrationis, ſeu confectionis, alius puræ diſpenſationis. De primo agitur in Tract. de Euchariſtia, ut ſacrificium eſt. Hic ergo ſolum agemus de Miniſtro, penes quem ſit Euchariſtiam jam confectam diſpenſare; ſive tamquam ordinario, ſive tamquam extraordinario diſpenſationis Miniſtro. Subjecti autem nomine intelligimus eum, cui Euchariſtia poteſt miniſtrari, & quas diſpoſitiones habere debeat, & tandem de iis quæ ejus uſum concernunt.

D u b i u m I.

Quinam ſit Ordinarius Euchariſtiæ Diſpenſator, & quinam Extraordinarius.

§. I.

Miniſter Ordinarius.

I. Dico. Soli Epiſcopi, & Sacerdotes ſunt ordinarii Euchariſtiæ diſpenſandæ Miniſtri. Probo ex S. Thom. *3. p. q. 82. a. 3.* Primo. Nam Sacerdos *Conſecrat in Perſona Chriſti*, ut dictum eſt: *Ipſe autem Chriſtus, ſicut conſecravit corpus ſuum in cœna, ita & aliis ſumendum dedit*. Ergo *ſicut ad Sacerdotem pertinet conſecratio Corporis Chriſti, ita ad eum pertinet diſpenſatio*. Secundo. *Quia Sacerdos conſtituitur medius inter Deum, & populum*: Ergo *ſicut ad eum pertinet dona populi Deo offerre: ita ad eum pertinet dona ſanctificata divinitus populo tradere* —— Tertio. *Quia in reverentiam hujus ſacramenti a nulla re contingitur, niſi conſecrata; unde & corporale, & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis ad tangendum hoc ſacramentum; ergo nulli alii tangere licet, niſi neceſſitate, puta, ſi caderet in terram, vel in alio neceſſitatis caſu*.

II. Hinc Paulus, 1. *Cor. 3. & 4.* poſtquam de Epiſcopis, & Presbyteris, tamquam de Chriſti Miniſtris, qui per illos operatur, locutus fuit *v.* 1. ait: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*. Licet autem nomine myſteriorum Dei omnia ſacramenta poſſint intelligi; præcipue tamen venit Euchariſtia, quæ inter cætera *Myſterii* nomen, & rem ſibi vendicat.

III. Merito igitur Tridentinum, Seſſ. 13. c. 8. *Semper* (inquit) *in Eccleſia Dei mos fuit, ut laici a Sacerdotibus communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes ſe ipſos communicent. Qui mos tamquam ex traditione Apoſtolica deſcendens jure, ac merito retineri debet*. Et *Seſſ. 23. c.* 1. docet a Domino Salvatore *Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus in Sacerdotio poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi corpus, & ſanguinem ſuum*. Sicut ergo ex Chriſti inſtitutione, & proinde divino jure ſolis Sacerdotibus convenit poteſtas conſecrandi, & offerendi; ita & miniſtrandi corpus, & ſanguinem Chriſti: ſolos enim Apoſtolos, & in eis Epiſcopos, & Sacerdotes alloquebatur in cœna, cum dicebat: *Hoc facite in meam commemorationem*, quaſi dixiſſet: quod ego feci conſecrans, & diſtribuens corpus meum, & ſanguinem, vobis demandatum eſt, ut faciatis erga alios: id eſt, ut corpus, & ſanguinem meum conficiatis, ac diſpenſetis.

IV. Si quæras: Cur Chriſma conficere, & conferre ſoli Epiſcopo convenit; non autem ſoli Epiſcopo convenit Euchariſtiam conficere, & miniſtrare? —— Reſpondeo cum S. Thom. *q.* 82. *a.* 1. citato *ad* 4. *& a. 3. ad* 8. rationem eſſe: quia per Euchariſtiam *Perficitur homo ſecundum ſe per comparationem ad Chriſtum*. Et ideo ordinario jure eam conficere, & miniſtrare convenit etiam Sacerdoti; quia ex vi Ordinis habet poteſtatem ſupra corpus Chriſti verum: per Chriſmationem autem, & Ordinem perficitur homo per comparationem ad alios, ſeu ad corpus Chriſti myſticum: perfectiones autem, *Quibus homo perficitur per comparationem ad alios, Epiſcopo reſervantur*.

§. II.

Miniſter Extraordinarius.

V. Dico primo. Diaconi quondam tum in Eccleſia Græca, tum in Latina, tamquam extraordinarii Miniſtri Euchariſtiam diſpenſarunt. Nam conſtat ex Traditione, ſeptem Diaconos, quos Apoſtoli *Act.* 6. conſtituerunt miniſtrare menſis, præpoſitos fuiſſe vice Apoſtolorum Euchariſtiæ mediis in conviviis miniſtrandæ, quia hoc officio a munere prædicandi Verbum Dei Apoſtoli impediebantur, ut habetur, ibidem *v.* 2. Morem hunc continuaſſe apud Græcos, teſtantur Juſtinus Martyr, *Apolog.* 2. pro Chriſtianis, ubi de Euchariſtia, ait: *Abſentibus autem, per Diaconos mittitur*. Item ineunte quarto ſeculo Nicænum I. *Can.* 18. ubi prohibetur quidem Diaconis, ne Euchariſtiam porrigant Presbyteris; & præcipitur, ut in præſentia Presbyterorum de eorum manu Euchariſtiam Diaconi accipiant: ſed cum eis non prohibeatur in abſentia Presbyterorum corpus Domini laicis, aliiſque inferioribus diſpenſare, credendum eſt, hunc morem Concilium non improbaſſe.

VI. Hanc fuiſſe etiam in Eccleſia Occidentali conſuetudinem colligitur. Tum ex *l.* 8. *Conſtit.* quæ S. Clementi Papæ tribuuntur, *c.* 28. ubi hæc leguntur: *Oblatione vero ab Epiſco-*

po, aut Presbytero facta, ipſe Diaconus dat populo, non tamquam Sacerdos, ſed tamquam qui miniſtrat Presbyteris. Tum ex S. Cypriano, *l. de lapſis*, dicente: *Ubi vero ſolemnibus adimpletis, calicem Diaconus afferre præſentibus cœpit &c.* Tum ex S. Ambroſio, *l. 1. Officiorum, c. 41.* ubi habet, S. Laurentium dixiſſe Xiſto Pontifici: *Cui* (ſibi qui Diaconus erat) *commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem*. Et S. Leo de eodem Sancto Levita, *Serm. 83.* idem ſenſit. Tum ex Conc. Carthag. 4. cui S. Auguſtinus intererat, *Can. 38.* quo ſtatuitur: *Ut Diaconus præſente Presbytero Euchariſtiam corporis Chriſti, ſi neceſſitas cogat, juſſus eroget.*

VII. Quamvis autem prioribus ſeculis tam diſpenſatio ſanguinis, quam corporis Domini indifferenter Diaconis committeretur, procedente tamen tempore, ſolam ſanguinis diſpenſationem Diaconis commiſſam fuiſſe colligo ex S. Thoma, 3. p. q. 82. a. 3. ad 1. dicente: *Quod Diaconus, quaſi propinquus ordini Sacerdotali aliquid participat de ejus officio; ut ſcilicet diſpenſet ſanguinem, non vero corpus, niſi in neceſſitate, jubente Epiſcopo, vel Presbytero*. Et rationem dat. *Primo quidem: quia ſanguis Chriſti continetur in vaſe, unde non oportet, quod tangatur a diſpenſante, ſicut tangitur corpus Chriſti. Secundo: Quia ſanguis deſignat redemptionem a Chriſto in populum derivatam; unde & ſanguini admiſcetur aqua, quæ ſignificat populum. Et quia Diaconi ſunt inter Sacerdotem, & populum, magis convenit Diaconis diſpenſatio ſanguinis, quam diſpenſatio corporis.* Ex quibus videtur colligi, apud Occidentales, Diaconos diſpenſaſſe ſacrum calicem etiam extra neceſſitatem, & ſine ſpeciali Epiſcopi, vel Presbyteri mandato. Et in hoc ſenſu idem S. Th. *in 4. diſt. 13. q. 1. a. 3. q. 2.* dicit, Diacono competere ex officio ſanguinem Domini diſpenſare, ſed non corpus, quaſi habitualiter ad ſanguinem Domini diſpenſandum delegato.

VIII. Rurſus; licet in utraque Eccleſia Græca, & Latina Diaconi Euchariſtiam diſpenſare ex commiſſione conſueviſſent; non tamen æqualis in utraque eis concedebatur poteſtas. Nam in Eccleſia Græca Diaconi ſolemniter & in publicis Synaxibus Euchariſtiam Fidelibus diſtribuere ſolebant, ut colligitur ex Juſtino citato. In Latina vero eam in publicis conventibus non diſpenſaſſe indicavit Tertullianus, *l. de Corona Militis*, dicens: *Euchariſtiæ ſacramentum nec de aliorum manu, quam de præſidentium ſumimus*. Diaconi autem e numero præſidentium non erant, ſed ſoli Epiſcopi, vel Presbyteri —— Secundo: apud Orientales, Diaconos, etiam præſentibus Epiſcopis, & Presbyteris, Euchariſtiam inferioribus miniſtraſſe colligitur, & *Can. 18.* Conc. Nicæni I. citato, & ad abſentes deportaſſe, ut ex Juſtino ſupra laudato. Apud Occidentales autem ſolum cum Epiſcopi, vel Presbyteri eſſent abſentes, vel impediti, ſaltem Domini corpus diſpenſabant. Unde Concilium Arelat. II. *an. 452.* c. 15. *Corpus Domini* (inquit de Diacono) *præſente Presbytero tradere non præſumat*. Hinc apud Græcos paſſim, apud Latinos vero ſolum urgente neceſſitate, & ex juſſione Epiſcopi, vel Presbyteri illud Diaconi diſpenſabant. *Si neceſſitas evenerit* (ait Alcuinus) *Diaconus det ſanctam communionem*. Et Concilium Carthag. 4. Can. 38. *Præſente Presbytero Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat* (Diaconus) *juſſus eroget*.

IX. Porro: Diaconi, aliique miniſtri cum Euchariſtiam diſpenſabant, eam olim, non ut modo in os fidelium infundebant, ſed in manus illis tradebant; ut vel ibi ſtatim ſumerent, vel domum deportarent, ut dicemus. Ita ex Cyrillo Jeroſ. *Catecheſ. 5. Myſtag.* dicente: *Accedens ad communionem non expanſis manuum volis accede, neque disjunctis digitis; ſed ſiniſtram veluti ſedem quamdam ſubjiciens dextræ, quæ tantum regem ſuſceptura eſt, & concava manus ſuſcipit corpus Chriſti, dicens, Amen.* Ex Baſilio, qui in Ep. ad Cæſariam Patriciam hæc ait: *Sacerdos particulam tradit, detinet autem eam cum omni libertate is qui accepit, & ſic ori admovet propria manu.* Et apud Occidentales Cyprianus, Ep. 56. *Armemus* (inquit) *& dexteram gladio ſpirituali, ut Sacrificia funeſta fortiter reſpuat; & Euchariſtiæ memor, quæ Domini corpus accepit, ipſum complectatur.* Et Theodoretus, *l. 5. hiſt. c.* 18. refert, & Ambroſium ſic Theodoſium increpantem poſt cædem Theſſalonicenſem: *Qui quæſo manus injuſta cæde, & ſanguine reſperſas extendere audes, & eiſdem ſacroſanctum corpus Domini accipere? Aut quomodo venerandum ejus ſanguinem ori admovebis, qui furore iræ jubente tantum ſanguinem tam inique effudiſti?*

X. Non eodem autem modo Euchariſtia tradebatur in manus viris, ac mulieribus. Nam viri in Occidente nuda manu, mulieres vero ſubjecto linteolo, quod *Dominicale* vocabatur, eam accipiebant: *Non licet mulieri* (inquit Concilium Antiſiodorenſe, Can. 16.) *nuda manu Euchariſtiam accipere*, & S. Auguſt. *Serm. 252. de* tempore (modo 229. in Appendice) ad hunc morem reſpiciens, ait: *Mulieres quando mundum exhibent linteolum, ubi corpus Chriſti accipiant, ſic corpus caſtum, & cor mundum exhibeant.* Hanc quoque fuiſſe praxim apud Orientales, teſtis eſt S. Maximus, Catholicæ veritatis contra Monothelitas propugnator egregius: Hæc enim ait apud Baronium, ad *an.* Chriſti 51. *Omnes viri, qui communicare deſiderant, prius lavent manus ſuas; ut mente pura, & nitida conſcientia Chriſti ſacramenta ſuſcipiant. Similiter, & mulieres nitida exhibeant linteamina, ubi corpus Chriſti accipiant pura mente, & munda conſcientia.* Immo cum quidam ſub pietatis ſpecie vaſcula quædam pretioſa deferrent, quibus Euchariſtiam exciperent; Epiſcopi Orientales, qui Trullanæ Synodo adfuerunt, *Can. 101.* illos increparunt dicentes; *Eos qui ex auro, vel ex alia materia quadam, loco manus, receptacula efficiunt ad divini muneris ſuſceptionem, & per ipſa immaculatam communionem recipiunt, minime admittimus; ut qui inanimatam ſubjectamque materiam Dei imagini præferant.* Unde præcipit, ut quiſque manus in modum Crucis figurans accedat, & ſic accipiat. Sacerdotes autem, qui accedentes cum vaſculis communicarent, & ipſi ſegregentur, & illi, qui ſic accedunt.

XI. Ex hucuſque allatis patet, ex antiqua praxi permiſſum fuiſſe, immo volitum, ut omnes etiam laici viri nuda manu propria, mulieres autem medio linteolo Euchariſtiam acciperent; modo tamen interdictum eſt viris laicis, ac mulieribus Euchariſtiam manu, ſed ore tantum tangere, & ſumere, aut eam domum deferre, in C. *Pervenit 27. de Conſec. diſt.* 2. Immo ut dicebamus etiam Diaconis proceſſu temporis vetitum fuit diſpenſare corpus Chriſti, niſi in neceſſitate, ne illud tangerent. Unde concludit S. Th *a. 3.* citato: *In reverentiam hujus ſacramenti a nulla re contingitur, niſi conſecrata; unde & corporale, & calix conſecrantur, & ſimiliter manus Sacerdotis ad tangendum hoc ſacramentum. Unde nulli alii tangere licet, niſi in neceſſitate; puta, ſi caderet in terram, vel in aliquo alio neceſſitatis caſu.* —— Immo apud aliquos Auctores adeo circa hoc ſcrupuloſa religio eſt; ut facto caſu, quo Sacerdote diſpenſante corpus Chriſti Monialibus intra clauſuram exiſtentibus, aliqua, vel aliquæ particulæ vento flante, vel aliqua cauſa alia intus clauſuram deciderent, non deberet permittere, eas colligi, & elevari a terra a monialibus, neque ab Abbatiſſa; ſed deberet ipſe ad eas colligendas clauſuram intrare. Si tamen particulæ conſecratæ deciderent in terram, & nullus adeſſet Sacerdos, qui eas colligeret, poſſet nedum Monialis, ſed quilibet laicus eas colligere. Quo in caſu ait S. Th. *in 4. diſt. 13. q. 1. a. 3. q. 1. ad* 3. tangi poſſe etiam a peccatore Euchariſtiam, illam elevando a terra, ſi jaceret in loco immundo. —— Si tamen unica particula caderet in terram intus clauſuram, & præſens eſſet monialis communicanda; poſſet ipſa genuflexa reverenter lingua eam ſumere, & communicare. Nedum autem laicis viris, ac mulieribus interdicitur tangere corpus Chriſti; ſed etiam vaſa, & alia, quæ immediate contingunt Chriſti corpus, & ſanguinem, ut ſunt calix, corporale, pixis &c. ut habetur, Cap. *Sacratas Deo feminas*, 25. diſt. 3.

XII. Dico ſecundo. Si neceſſitas urgeret, non eſt improbabile, Diaconum etiam hodierno tempore Fidelibus Euchariſtiam miniſtrare poſſe. Probo. Quia Diacono olim diſpenſatio Euchariſtiæ commiſſa fuit; poſtea ad ſolam diſpenſationem ſanguinis reſtricta; tandem licet fuerit ei abſolute ablata; Canones tamen prælaudati, maxime Arelatenſis II. Carthaginenſis IV. Alcuinus, & S. Thomas caſum neceſſitatis cum abſentia Epiſcopi, vel Presbyteri excipiunt. Ergo cum præfati Canones nullo poſteriore ſint abrogati, nullaque contraria conſuetudine in deſuetudinem abierint; videtur dicendum, Diaconos urgente neceſſitate, antiqua delegata facultate adhuc potiri.

§. III.

An Laicis Euchariſtiæ Diſpenſatio fuerit olim commiſſa?

XIII. Dico. Ex Eccleſiæ indulgentia minores Clerici, & etiam laici quondam aliis, & ſibi Euchariſtiam miniſtrarunt. Prior pars colligitur ex Martyrologiis Bedæ, Adonis, & Uſuardi, in quibus refertur S. Tharſitium Acolythum, & Martyrem (qui octava perſecutione ſub Valeriano, & Gallieno paſſus eſt) deprehenſum fuiſſe a Paganis deferentem ſacramentum corporis Domini. Cumque cœpiſſent diſquirere, quid gereret; is indignum ratus margaritas porcis, hoc eſt diſcuſſoribus, prodere, ab eis tamdiu fuſtibus, & lapidibus mactatus eſt, donec ſpiritum exhalavit. At evoluto ejus corpore ſacrilegi nihil niſi ſacramentum Domini in ejus manibus, aut veſtibus invenientes, eo relicto, fugerunt cum terrore. Contigit hoc Romæ via Appia: ergo vigente perſecutione etiam Acolythi, deficientibus Presbyteris, & Diaconis, Euchariſtiam diſpenſabant.

XIV. Altera autem pars, nempe Laicos olim Euchariſtiam, præſertim urgente neceſſitate, aliis diſpenſaſſe, conſtat ex facto ſupra relato ex Dionyſio Alexandrino: qui, apud Euſebium, *l. 6. Hiſt. c.* 44. refert, Euchariſtiam Serapioni ſeni traditam fuiſſe a puero, quem Presbyter, cum detentus infirmitate ipſe non poſſet, ad eum miſerat; aſſeritque, puerum illum Serapionis ori Euchariſtiam, prius quidem aqua intinctam, manu propria infudiſſe.

XV. Tertia quoque pars, nempe, laicos ſibi ipſis olim ſacram communionem impartitos fuiſſe, ex jam dictis apparet. Si enim Euchariſtia viris dabatur in manus, feminis autem in linteo; conſequens eſt, ut ibi ſtatim, vel domi eam ſibi ſumerent. Hoc maxime conſueviſſe, ſæviente perſecutione, teſtantur Patres. Tertullianus, *l. 2. ad Uxorem c. 5.* de muliere Chriſtiana uxore viri Gentilis: *Non ſciet* (inquit) *maritus, quid ſecreto ante omnem cibum guſtes; & ſi ſciverit, panem non illum credit eſſe, qui dicitur.* Cyprianus, *l. de Lapſis*, de muliere quadam refert, quod cum arcam ſuam, in qua Domini Sanctum ſervabat, manibus indignis tentaſſet aperire; igne inde ſurgente deterrita eſt, ne auderet attingere. Et de alio, qui & ipſe maculatus, Sacrificio a Sacerdote celebrato, partem cum cæteris auſus eſt latenter accipere; Sanctum Domini edere, & contrectare non potuit, cineres ferre ſe apertis manibus invenit.

Pro Eccleſia Græca clariſſimus teſtis eſt Baſilius, *Ep. ad Cæſariam Patriciam*, his verbis: *Si non adſit Sacerdos, communionem propria manu ſumere, minime eſſe grave, eſt ſupervacaneum oſtendere. Propterea quod longa conſuetudine etiam per res ipſas probetur. Omnes enim, qui ſunt in deſertis Monachi, ubi non eſt Sacerdos; illic habentes communionem, ex ſeipſis eam ſumunt. Alexandriæ autem, & in Ægypto unuſquiſque ex laicis, qui illic degunt,*

maxima ex parte habent communionem domi ſuæ. Nam cum Sacerdos ſemel confecerit hoſtiam, & dederit; eam accipiens, & communicans, tamquam a Sacerdote ſumptam, participare ſe debet credere. Etenim in Eccleſia Sacerdos tradit particulam; & cum omni poteſtate, ac libertate eam tenet, qui accipit, & ſic ſua manu ad os eam adducit. Nil clarius.

XVI. Conſuetudo hæc, quæ urgentibus perſecutionibus, quaſi neceſſitate, fuerat introducta, adeo altas radices egerat; ut iis ceſſantibus multis opus fuerit Conciliis ad eam eradicandam. Prohibita primo fuit apud Hiſpanos. Tum in Synodo Cæſarauguſtana ſub Hormiſda Papa, ſeculo ſexto, Can. 6. *Euchariſtiæ gratiam, ſi quis probatur, acceptam non conſumpſiſſe, anathema ſit*. Tum in Toletano I. Can. 14. *Si quis acceptam a Sacerdote Euchariſtiam non ſumpſerit, velut ſacrilegus propellatur*. Lata hæc ab Hiſpanis Synodis decreta omnes Eccleſiæ Occidentales amplexæ ſunt; ita ut nulli laico poſtea fas fuerit, nec ſibi nec aliis Euchariſtiam, ſaltem extra neceſſitatem, impartiri.

Sed quid aſſerendum hiſce temporibus? Liceret ne, abſentibus Presbyteris, Clerico, aut laico miniſtrare Euchariſtiam Fideli morituro, eamque enixe poſtulanti?

XVII. Dico. Apud Latinos non licet laicis, aut etiam Clericis, Diacono inferioribus, ſibi, aut aliis communionem porrigere, etiam urgente mortis periculo; id tamen aliquando apud Græcos factitatur: immo & apud Latinos quoque fieri poteſt, ſi diſpenſatio Pontificia accedat. Tres habet partes hoc aſſertum. Prima pars colligitur ex Concilio Remenſi, quod refertur, de Conſecratione, diſt. 2. C. *Presbyter*, ubi habetur: quod cum in infirmitatis articulo Presbyteri quidam, aut laico (ut de Serapione vidimus ex Dionyſio Alexandrino) aut feminæ ſacrum Domini corpus ad deferendum infirmis traderent; ita parvipendentes Myſteria, ut quibus prohibetur, ne vel in ſacrarium ingrederentur, nec accederent ad altare, iis tamen ſancta ſanctorum committerentur; Synodus id quam eſſet turpe cujuslibet privati prudentiæ expendendum permiſit: interdixit vero, ne quid ſimile Presbyteri deinceps præſumerent. Enim vero ſi, ut habetur Cap. *Pervenit*, & aliis Eccleſiaſticis legibus, ſancitum eſt, quod nemo, niſi ſit Subdiaconus, queat ſacra vaſa contingere; multo minus poterit Euchariſtiam miniſtrando tangere, ex qua vaſa ſacra ſuam habent conſecrationem. Quare & ipſi Subdiaconi, qui tamen vaſa ſacra poſſunt contingere, ab octingentis annis prohibentur Chriſti corpus manibus attrectare, ut habetur in ordine Romano; ergo multo magis laici, qui nec ſacra vaſa tangere poſſunt.

XVIII. Secunda pars, quod, nempe apud Græcos etiam nunc aliquando factitetur, ut laici ſibi communionem miniſtrent, colligitur ex Arcudio, *l. 3. de Sacram. Euchar.* his verbis: *Et vero Græcorum populus non eam, ut olim, in manibus accipit, neque defert amplius domum; ſed Monachi tantum, idque in itineribus longioribus. Quod ſane in locis Chriſtianorum fieri abſurdiſſimum videtur, propter parvam reverentiam erga tantum ſacramentum. At vero in locis Turcarum, & Barbarorum infidelium alia habenda eſt hujus conſuetudinis ratio.*

XIX. Tertia vero pars probatur. Si enim quondam Eccleſia permiſit, ut ſæviente perſecutione laici ſibi ipſis Euchariſtiam impartirentur, cur in ſimili caſu Fideli inter Barbarorum, aut hæreticorum perſecutionem poſito Eccleſia hoc indulgere modo non poterit? Immo S. Pium V. *Seculo 16.* conſtat hoc permiſiſſe Mariæ Stuartæ Scotorum Reginæ, cum ab Eliſabetha Regina Anglorum Catholicis infenſiſſima, in carcere detineretur. Unde fertur, antequam capite plecteretur, SS. Sacramento, quod ex S. Pontificis indulto apud ſe ſervabat, in extremo illo agone ſeſe muniiſſe.

XX. Aliquibus tamen, etiam Modernis, probabile videtur, laicum, præciſa diſpenſatione, in neceſſitatis articulo poſſe ſibi, aut aliis Euchariſtiam miniſtrare. Dicunt enim, præceptum de Communione ſumenda in mortis articulo eſſe divinum, præceptum autem de accipienda Communione a Sacerdote tantum, aut Diacono, eſſe pure Eccleſiaſticum, ut patet: præceptum autem Eccleſiaſticum in concurſu præcepti divini non obligat: immo creditur, in eo caſu Eccleſiam diſpenſare. Sicut licet ſolus Sacerdos approbatus poſſit abſolvere; in mortis tamen articulo quilibet ſimplex Sacerdos abſolvere poteſt.

XXI. Verum ſtandum cenſeo in ſupra ſtatuta opinione. Ad rationes autem in contrarium dico, in mortis articulo obligare quidem omnes, & ſemper præceptum divinum manducandi corpus Chriſti ſpiritualiter; ſeu habendi deſiderium percipiendi hoc ſacramentum: præceptum tamen divinum ſumendi corpus Chriſti ſacramentaliter non obligat, niſi in circumſtantia, in qua ſit præſto Miniſter idoneus, a quo poſſit illud accipere. Cumque ex diſpoſitione Eccleſiæ, ob reverentiam ſacramenti Miniſter idoneus debeat eſſe conſecratus, qualis non eſt laicus; perinde eſt, ac ſi nullus eſſet Miniſter. Poterit quidem in illo caſu laicus morientem hortari ad ſumendum ſpiritualiter Chriſtum; & ad excitandum in ſe votum ſuſcipiendi ipſum, etiam ſacramentaliter, ſi poſſet. Neque ulla eſt Epicheja, qua interpretari poſſimus, legem Eccleſiaſticam tunc non obligare; quia tunc ſolum per Epichejam corrigenda eſt lex, cum alioquin eſſet iniqua, & crudelis: hoc autem non contingeret in caſu, quia alia via ſalus morientis haberi poſſet. Ut enim ait S. Th. in 4. diſt. 13. q. 1. a. 3. q. 1. ad 3. *Receptio hujus ſacramenti non eſt neceſſitatis: unde ei, qui non poteſt ſacramentaliter manducare, dicendum eſt: crede, & manducaſti*. Unde exemplum de ſimplici Sacerdote abſolvente, vel etiam de laico in articulo mortis baptizante, non eſt ad rem. Nam Confeſſio ſacramentalis, ſicut etiam Baptiſmus, quia ſunt ſacramenta mortuorum, ſunt majoris neceſſitatis, quam ſit ſuſceptio Euchariſtiæ; nec ita facile eſt habere actum perfectæ contritionis, qua homo juſtificatur, ſicut habere votum Euchariſtiæ: ideoque, urgente mortis articulo, cenſetur Eccleſia quemlibet Sacerdotem admittere ad abſolvendum, & quemlibet hominem ad baptizandum. Addo: quod ſimplex Sacerdos eſt Miniſter conſecratus, & habet poteſtatem Ordinis; & ſolum ei deeſt poteſtas juriſdictionis, quam Eccleſia pro illo caſu benigne indulget: non ſic Laicus &c. in ordine ad Euchariſtiam diſpenſandam.

DUBIUM II.

An Euchariſtia Miniſtrari poſſit Infantibus?

§. I.

Antiqua, & Recentior Praxis.

I. A Miniſtro hujus ſacramenti procedimus ad ſubjectum, nimirum, ad ſubjectum, quod Euchariſtiæ ſuſcipiendæ concipiatur idoneum. Et primo occurrunt infantes, ſeu pueri, qui ad rationis uſum nondum pervenerunt.

Circa hoc, ſi conſulamus antiquitatem, inveniemus, tum apud Græcos, tum apud Latinos antiquitus praxim fuiſſe infantibus Euchariſtiam miniſtrandi. De Græcis fidem faciunt Dionyſius (vel quiſquis alius, quem, certo habetur quinto delinente ſeculo ſcripſiſſe) Is enim, *l. de Eccleſ. Hierarch. c.* 3. expreſſe teſtatur, *Quod pueri quoque, qui non poſſunt intelligere divina, ſacri Baptiſmatis, altiſſimorumque communionis ſacroſanctæ ſignorum participes fierent*. Id quoque Gennadius, *de Eccleſ. Dogm. c.* 52. Nicephorus, *l. 17. Hiſt. c.* 15. & Euchologia, ſeu Ritualia, ad quorum regulam Græci ſeculo nono ſacramenta conferebant, cuique Miniſtro Baptiſmatis præcipiunt; ut infantes mox a Baptiſmate confirmatos Euchariſtiæ ſacramento paſcant.

II. Quoad Latinos vero teſtis, inter multos, eſt S. Cyprianus, *l. de Lapſis* narrans factum, cui ſe præſentem fuiſſe aſſerit. Parentes quidam timore forſan perſecutoris, dum fugiunt, parvulam filiam ſub nutricis alimento relinquunt. Relictam filiam nutrix detulit ad Magiſtratus, qui profanum, ac idololatricum panem mero intinctum parvulæ ori impoſuerunt. Recepit filiam poſtmodum mater, quæ hujus facinoris neſcia (nec enim puella loqui, & indicare potuit, ſicut nec prius intelligere, & arcere) ad Eccleſiam tempore Sacrificii eam ſecum intulit. Hic puella ploratu concuti, & mentis æſtu fluctuabunda jactari cœpit, veluti tortore cogente. Ubi vero, Solemnibus per ipſum Cyprianum adimpletis, calicem Diaconus offerre præſentibus cœpit; ut ad puellam acceſſit, iſta faciem ſuam avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recuſare: *Præſtitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de ſacramento calicis infudit. Tunc ſequitur ſingultus, & vomitus. In corpore, atque ore violato Euchariſtia permanere non potuit: ſanctificatus in Domini ſanguine potus de pollutis viſceribus erupit. Tanta eſt poteſtas Domini, tanta majeſtas*. Hæc Cyprianus. Hujus praxis meminerunt Auguſtinus, cæterique Patres.

III. Hanc ſeptimo ineunte ſeculo fuiſſe Romæ etiam ſervatam, indicat S. Gregorius in *Sacramentario, Tit. de Sabbato Sancto*, his verbis: *Qui etiam* (loquitur de infantibus) *non prohibentur lactari ante ſacram Communionem, ſi neceſſe fuerit*. Ordo etiam Romanus, liber Sacramentario Gregorii poſterior, qui in omnibus fere Eccleſiis Latinorum ſervabatur, aſſerit, eodem die parvulos Baptiſmate, Confirmatione, & Euchariſtia ſolitos fuiſſe donari; utque ſint jejuni, cum Euchariſtia reficiendi ſunt, providetur: *Ut poſtquam baptizati fuerint, neque lactentur, ſine ſumma neceſſitate, antequam communicent ſacramento corporis Chriſti*. Quæ conſuetudo etiam undecimo ſeculo vigebat; quamvis jam tunc alicubi cœpiſſet prætermitti, ut aſſerit Hugo a S. Victore, qui objit circa annum 1049.) *l. 1. de Sacram. c.* 20.

IV. Quadringentis vero ab hinc annis apud Latinos Euchariſtia infantibus non porrigitur. Nam libri conſcripti, & Ritualia Latinorum a duodecimo ſeculo nullibi indicant parvulorum Communionem. Unde S. Th., qui ſeculo tertiodecimo floruit, de Communione parvulorum, tamquam de re jam ab Eccleſia abrogata, loquitur *in 4. diſt. 23. q. 2. a. 2. q. 4.* Ubi loquens de Extrema Unctione dicit: *Hoc ſacramentum exigit actualem devotionem in ſuſcipiente, unde ſicut Euchariſtia non debet dari pueris, ita nec hoc ſacramentum.*

V. Apud Græcos tamen adhuc fuiſſe in praxi, indicat, 3. *p. q. 80. a. 9. ad* 3. Ubi poſtquam dixit, quod pueris recenter natis non ſunt ſacra Myſteria danda, addit: *Quamvis quidam Græci contrarium faciant*. Et de facto Græcos adhuc in ea praxi perſiſtere affirmat Arcudius, *l. 3. de Sacr. Euch. c.* 11. dicens: *Communicare pueros, & infantes, quod Græci faciunt, antiquum valde eſt, atque id Veteres in uſu habebant*. Id præſcribunt Euchologia, eadem enim ſunt, quibus ante annum milleſimum utebantur: adeo ut Latinis vitio verterint Græci, præſertim Schiſmatici, quod antiquum morem reliquerint.

§. II.

Reſolutio Dubii.

VI. Dico. Neque damnandi ſunt Veteres Latinorum, qui Euchariſtiam miniſtrabant infantibus; neque Recentiores, qui ab ea infantes arcent. Hujus aſſerti fundamentum dat Tridentinum *Seſſ. 21. c. 4.* ubi hæc habet: *Denique eadem Synodus docet, parvulos uſu rationis carentes nulla obligari*

neceſſitate ad ſacramentalem Euchariſtiæ Communionem ... Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibuſdam locis aliquando ſervavit. Ut enim ſanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certe eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt. Rationes autem, quæ moverunt Patres ad permittendam infantibus Euchariſtiam eſſe potuerunt. Tum, ut ab Idolorum Sacrificiis, homines abſtraherentur, in quibus pars idolothytorum etiam infantibus ſolebat diſtribui; ut ex facto nuper relato ex Cypriano. Tum, ut fortiores evaderent in adoleſcentia contra perſecutiones tunc frequentes.

VII. Neque cum Heterodoxis dicas, Apoſtolum, 1. *Cor.* 11. a manducaturis Euchariſtiam exigere, ut ſe ipſos probent, antequam accedant, & diſcernant ſacrum illum a cibis profanis: neutrum infantes poſſunt. —— Præterea: vel infantes olim ex Euchariſtia percipiebant fructum, vel non. Si non; ergo ad quid eis dabatur? Si ſic; ergo injuſte Euchariſtia a Romanis privantur.

VIII. Reſpondeo enim ad 1. Apoſtolum verba illa ad adultos dirigere, quos utpote lethalis culpæ capaces, monet; ut nemo cum lethali culpa ad Euchariſtiam accedat; ut nemo ea paſcatur, qui prius veſtem nuptialem non induerit, & ornatus non ſit charitate: quæ omnia, cum infantes per Baptiſmum acceperint, nec dubium ſit, an amiſerint, ideo ad eos talis monitio non dirigatur —— Ad ſecundum dico, Euchariſtiam parvulis contuliſſe fructum, nempe, gratiæ augmentum. Eccleſia tamen juſte patitur, ut ſine eo moriantur: quo debitæ ſacramento reverentiæ conſultum ſit.

IX. Quoad alteram aſſerti partem: inter Pelagii errores is etiam recenſetur a Cajetano, quod aſſereret, ſi infans non poſſet ſacramentalem panem manducare, debere in os infantis panem contritum infundi; & ſi quidquam relictum eſſet, illud eſſe comburendum, juxta præceptum de agno paſchali, Exod. 12. v. 10. *Si quid reſiduum fuerit igne comburetis.* Qui error apud Bohemos renovari cœpit, quodam Jacobello illum excitante.

X. Sed contrarium probatur ſic. Infantibus Euchariſtiam porrigere neque neceſſe eſt, neque conveniens. Non eſt neceſſe: quia fide certum eſt, pueros baptizatos habere vitam gratiæ; & quod ſi deceſſerint in illa ætate cum ſolo Baptiſmo, habebunt vitam gloriæ: *Siquidem* (ait Trident. Seſſ. 21. c. 4.) *per Baptiſmi lavacrum regenerati, & Chriſto incorporati adeptam jam filiorum Dei gratiam, in illa ætate amittere non poſſunt.* Non eſt conveniens: quia cum Euchariſtia detur per modum cibi ſpiritualis, non eſt conveniens, ut detur parvulis, qui nullam adhuc habent operationem ſecundum vitam ſpiritualem.

Nec tamen inferas, parvulos ex hac ratione ſequi eſſe incapaces cibi ſpiritalis Euchariſtici: ſicut qui eſt incapax actionis naturalis eſt incapax cibi naturalis. Nam diſpar eſt ratio. Quia cibus naturalis cum debeat converti in ſubſtantiam aliti; neceſſario requirit in comedente actionem vitalem, qua in ipſum agat. At cibus Euchariſticus potius alitum immutat, & convertit in ſe, juxta illud Auguſtini: *Non tu mutaberis in me, ſed ego mutabor in te.* Unde abſolute habere poteſt effectum ſuum abſque cooperatione ejus, qui nutritur, quamvis conveniens ſit, ut qui nutritur ſpiritualiter ſua cooperatione ad ſui ſpiritualem nutritionem ſe diſponat.

XI. Dices tamen primo. Chriſtus, *Joann.* 6. dixit: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*: ſed quia, Joann. 3. dixit: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in Regnum Dei*, infertur, Baptiſmum eſſe neceſſarium etiam infantibus; ergo ex prioribus verbis inferri debet, eis quoque eſſe neceſſariam Euchariſtiam.

XII. Reſpondeo, nego conſeq. Quia Chriſtus Joann. 6. alloquebatur ſolos adultos, quod patet ex illis verbis: *Niſi manducaveritis.* Immo neque omnes adultos, ſed ſolos Sacerdotes, quos in Apoſtolis prænuntiabat. At dum, *Joann.* 3. dixit: *Niſi quis renatus fuerit*, comprehendit omnes, ſive adultos, ſive non, etenim *Niſi quis*, idem eſt, *ac nemo*. Et ideo Baptiſmus neceſſarius eſt etiam infantibus, Euchariſtia vero non.

XIII. Dices ſecundo. Licet infantes vitales ſpiritus operationes, ut credere, abrenuntiare Satanæ, non habeant ſpiritu proprio; quia tamen illas habent ſpiritu alieno, nempe Eccleſiæ, ideo ab Eccleſia infantes baptizantur; ergo licet non habeant operationes illas ſpiritu proprio, ſatis erit illas habere ſpiritu Eccleſiæ, ut Euchariſtiam recipiant.

XIV. Reſp. nego conſeq. & paritatem. Nam per Baptiſmum regeneratur infans in Filium Dei; generatio autem non exigit cooperationem ejus, qui generatur. At per Euchariſtiam homo ſpiritualiter nutritur: nutritio autem ſaltem convenienter exigit, ut ille, qui ſumit cibum, proprio actu cooperetur, nec convenit, ut ab alio ſuppleatur.

D U B I U M III.

An Euchariſtia miniſtrari poſſit Amentibus, Energumenis, Reis damnatis, Mortuis, & Peccatoribus.

§. I.

De Amentibus, & Energumenis.

I. Amentibus in extrema vitæ periodo laborantibus, ſi non eſſet irreverentiæ periculum, Euchariſtia porrigebatur. Colligitur, tum ex praxi, quæ ut vidimus, olim ferebat, ut etiam infantibus Euchariſtia præberetur, & quæ apud Latinos per duodecim fere ſecula viguit, & modo etiam viget apud Græcos. Tum ex Concil. Arauſicano I. *Can.* 13. ubi dicitur *Amentibus quæcumque ſunt pietatis conferenda ſunt.*

II. Secundum vero praxim hodiernam diſtinguendum eſt cum S. Thom. 3. *p. q.* 80. *art.* 9. Aut enim amentes ſunt, & furioſi a nativitate, qui nullum unquam uſum rationis habuerunt: & his nec in mortis articulo danda eſt Euchariſtia, ſicut nec parvulis. Vel poſt uſum rationis in amentiam inciderunt: & his danda eſt Euchariſtia in mortis articulo, ſi tamen quando mentis ſuæ compotes fuerunt piam, ac religioſam animi devotionem erga hoc ſacramentum oſtenderunt; dummodo non timeatur periculum vomitus, vel expuitionis, aut alterius incommodi. Ita etiam Concilii Carthaginenſis IV. *Can.* 76. a S. Thoma relatus.

III. Circa Energumenos vero, ſeu arreptitios, ſecundum antiquam diſciplinam in utraque Eccleſia Euchariſtia eis non concedebatur, niſi in ultimo vitæ diſcrimine conſtitutis. Cum enim peragendæ erant publicæ orationes, & ſacra Myſteria conficienda, ab Eccleſia ejiciebantur. Id colligitur ex *lib.* 8. *Conſt.* quæ vulgo Apoſtol. dicuntur, *c.* 7. Ex Dionyſio (vel alio, ut quibuſdam placet) *lib. de Eccleſ. Hierarch. c.* 3. Ex Chryſoſt. *Hom.* 3. de incomprehenſibili natura Dei, dicente, Energumenos una cum fratribus orare non licere. Et ex Concilio Eliberitano, *Can.* 29. prohibente, ne nomen quidem Energumenorum in Altari recitetur. Excipiebatur tamen caſus mortis; eis enim Euchariſtia tradebatur. *Eos* (verba ſunt Concil. Eliberitani, Can. 37.) *qui a ſpiritibus immundis vexantur; ſi in fine mortis fuerint conſtituti, baptizari placet; ſi vero fideles fuerint, dandam eſſe eis communionem.*

IV. Seculo tamen quinto, quo Synodus Arauſicana I. celebrata eſt, uſus, qui hiſce temporibus viget, prima fundamenta jacta ſunt, & auſterior Eliberitanorum Patrum diſciplina temperata eſt. Sancitum enim fuit, *Can.* 4. ſic: *Energumeni jam baptizati, ſi de purgatione ſua curent, & ſe ſollicitudini Clericorum tradant, monitiſque obtemperent, omnimode communicent*, etiam extra mortis articulum, eo tamen tempore, quo ſui compotes ſunt. Unde S. Th. 3. *p. q.* 80. *art.* 9. *ad* 2. De Energumenis (inquit) *Baptizatis, qui corporaliter ab immundis ſpiritibus vexantur, eſt eadem ratio, ac de aliis amentibus.*

§. II.

De Reis damnatis, & mortuis.

V. REIS ultimo ſupplicio damnatis, etiam debite confeſſis, Euchariſticam Communionem in Gallis, & Hiſpaniis denegari, refert Juenin, *Comm. Hiſt. Dogm. de Sacram. Euch. q.* 6. *c.* 4. Quamvis autem hoc audiam apud Hiſpanos amplius in uſu non eſſe; elapſis tamen ſeculis in uſu apud ipſos fuiſſe, apparet ex Dominico Soto, qui & ipſe Hiſpanus in 4. *diſt.* 12. *q.* 1. *art.* 11. eam refert conſuetudinem, & improbat; magiſque laudabilem, ac pie cenſet Germanorum, ac Italorum praxim, qui reis ultimo ſupplicio damnatis, ac debite diſpoſitis, ſacram Euchariſtiam concedunt.

VI. Uſum denegandi reis damnatis ſacram Euchariſtiam, puto derivatum ex Antiquorum praxi; qui reos quorumdam graviorum criminum, nimirum, idololatriæ, adulterii, homicidii, etiam in vitæ exitu, non ab Euchariſtiæ modo, ſed etiam abſolutionis perceptione arcebant. Vel etiam, ut ait Dominicus Soto, laudato loco, *Fortaſſis ortus hujuſmodi conſuetudinis fuit, quod cum damnati ad mortem a communione Reipublicæ abſcindantur; in ſignum hujus abſciſſionis negatur eis ſacramentum Communionis, tamquam Reipublicæ hoſtibus.* Forte etiam moveri poſſunt ad denegandam eis Euchariſtiam; quia exiſtiment, propter ſcelera damnatos, non amore juſtitiæ, ſed timore pœnæ mere ſervili crimina ſua deteſtari: & quamvis ſtante hoc dubio eos admittant ad pœnitentiam, ad Euchariſtiam tamen, quæ ſacramentum charitatis eſt, eos non cenſent admittendos. Quidquid tamen ſit,

VII. Magis pia eſt conſuetudo quibuſcumque morituris, etiam ultimo ſupplicio damnatis, debite diſpoſitis, & humiliter petentibus, non ſolum abſolutionem, ſed etiam Euchariſtiam impertiendi. Si enim, tamquam nimis rigida, relaxata veteri diſciplina quæ quorumdam criminum reis, etiam in fine vitæ, reconciliationem negabat, cujuſcumque graviſſimi criminis reis petentibus ſaltem in fine reconciliatio per abſolutionem conceditur: non eſt cur eiſdem Euchariſtica Communio denegetur. Nam quamvis olim etiam illis, quibus poſt exactum pœnitentiæ curſum abſolutio impendebatur, adhuc Euchariſtiæ gratia ad tempus differretur; eiſdem tamen urgente vitæ exitu ſtatim concedebatur. Hanc diſciplinam clare expreſſit Gregorius II. ſeculo ſeptimo, ad Bonifacium ſcribens: *De his, qui patrem, matrem, fratrem, aut ſororem occiderint, ut toto vitæ ſuæ tempore corpus Dominicum non ſuſcipiant, niſi tempore exitus pro Viatico.* In hoc cum Jure antiquo concordat novum. Hæc enim habet Innocentius III. Extra, de Pœnit. & remiſſ. cap. Quod in te: *In illo verbo, per quod pœnitentiam morientibus non negamus. Viaticum etiam, quod vere pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, ut nec ipſum decedentibus denegetur.* Eſto autem Viatici, & communionis nomine in Jure antiquo non ſemper veniret Euchariſtia; in novo tamen Jure ſemper intelligitur. Accedit pro damnatis ad mortem ratio, quam affert laudatus Soto, nimirum: *Cum ſæpe per hoc ſacramentum* (Euchariſtiæ) *fiat homo ex attrito contritus, & ſuſcipiat gratiam, quam non recepit in pœnitentia; uſu ſæpe evenire poſſet, ut defectu Euchariſtiæ anima ejus periret, qui alioquin ſalvus fieret.*

VIII. Circa mortuos morte naturali, clarum eſt, eis Euchariſtiam diſpenſari non poſſe. Hæc enim manducare volentibus danda eſt, dicente Chriſto: *Accipite, & manducate*; mortui autem manducare non poſſunt. Unde cum invaluiſſet abuſus, quo aliquibus in locis cadaverum ori Euchariſtia infundebatur; variis Conciliis obviarunt Patres. In Africa quidem Carthaginenſi III. Can. 6. *Placuit, ut corporibus defunctorum Euchariſtia non detur.* In Oriente Synodo Trullana, Can. 83. *Nemo mortuorum corporibus Euchariſtiam communicet. Scriptum eſt enim*: Accipite, & comedite. In Galliis quoque abuſus ille damnatus eſt Concilio Antiſiodorenſi, *Can.* 12.

IX. Neque valet, quod id aliquando factum referatur. Tum a S. Baſilio, qui moriturus ſumpta Euchariſtiæ parte, aliam ſibi ſervavit, quam ſecum ſepeliri mandavit: ut refert Amphilochius in ejus vita. Tum a S. Benedicto, qui juſſit, Euchariſtiam ſuper pectus pueri jam defuncti poni, & cum ea ſepeliri, ut refert S. Gregorius *lib.* 2. *Dialog. c.* 24.

Non, inquam. Nam quidquid ſit de illorum ſanctorum veritate, obſervo, Sanctos illos viros non juſſiſſe, ut mortuo Euchariſtia communicaretur, ſciebant enim mortuum ſacramentorum eſſe incapacem: ſed, ut cum mortuo Euchariſtia ſepeliretur. Quod quidem ad pietatem factum fuiſſe dici poteſt: ſicut ſi aliquis cum Roſario, vel cum Sanctorum reliquiis velit ſepeliri. Sed hoc non eſt contra præſens aſſertum.

§. III.

De Peccatoribus publicis.

PEccatores, ait S. Th. 3. p. q. 80. art. 6. *Quidam ſunt occulti. Quidam vero manifeſti, ſcilicet per evidentiam facti; ſicut publici uſurarii, aut publici raptores: vel etiam per aliquod judicium Eccleſiaſticum, aut ſeculare* convicti, atque damnati, publici etiam concubinarii, adulteri, meretrices.

X. Dico ergo cum S. Thoma. Manifeſtis peccatoribus non debet etiam petentibus ſacra Communio dari. Miniſter enim tenetur Euchariſtiam, ſicut & cætera ſacramenta prudenter diſpenſare: poſito enim quod Miniſtri ſint conſtituti diſpenſatores myſteriorum Dei; tenentur Jure naturali, & divino ad illa diſpenſanda ſolis dignis, dicente Chriſto, Matth. 7. v. 6. *Nolite Sanctum dare canibus &c.* & c. 15. v. 26. *Non eſt bonum ſumere panem filiorum, & mittere canibus.* Unde S. Cyprianus, relatus a S. Thoma, conſultus de quodam Hiſtrione, an deberet ad Communionem admitti, Epiſt. 10. ad Euchratium, ſcribit: *Pro dilectione tua .... conſulendum me exiſtimaſti Frater chariſſime, quid mihi videatur de Hiſtrione quodam; qui apud vos conſtitutus, in ejuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeverat; & Magiſter & Doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id, quod male didicit, cæteris quoque inſinuat; an talis debeat communicare nobiſcum. Quod puto ego nec Majeſtati divinæ, nec Evangelicæ diſciplinæ congruere; ut pudor, & honor Eccleſiæ turpi & infami contagione fœdetur.* Si hæc Cyprianus de publico Hiſtrione, quid de publico uſurario, fornicario, adultero &c. dixiſſet? Si communione cum Fidelibus indignum judicavit, multo magis communione cum Chriſto per Euchariſtiam.

Chryſoſtomus, *Hom.* 83. *in Matth.* hortatur Sacerdotes, ut infracto animo repellant indignos: *Non* (inquit) *parva vobis imminet pœna, ſi quem aliqua improbitate teneri ſcientes, ei hujus menſæ participationem permittatis.* Et Auguſt. *Serm.* 392. monet tales peccatores his verbis: *A Communione ſe cohibeant, qui ſciunt, quia novi peccata ipſorum; ne de cancellis projiciantur.* Ratio autem eſt. Quia publici peccatores, neque re ipſa, neque externa ſpecie habent jus petendi Euchariſtiam; & ex eo, quod denegetur, non ſequitur illis ulla infamia, cum potius infamia ſupponatur; neque ſequitur ullum ſcandalum, immo potius ſequeretur, ſi Euchariſtia eis concederetur. Hinc S. Carolus in ſuis Inſtruct. ad Parochos: *Neminem* (inquit) *peccatis publicis irretitum ad Communionem excipiat, niſi prius ſcandalo publice ſatisfecerit.* Loquitur autem S. Carolus, ut publice ad Communionem admittatur; quia non præmiſſa publica ſatisfactione, ſine ſcandalo non poſſet admitti. Cæterum ſi ſecreto ſatisfecerit, & hoc Parocho notum ſit, poterit ſecreto eum ad Communionem admittere, dummodo hoc ſecretum maneat, priuſquam ſatisfactio evadat publica. Licet enim publicus peccator peccatum præteritum animo deteſtetur; converſus tamen non judicatur, niſi Eccleſiæ, cui fuit ſcandalo, palam ſatisfecerit.

XI. Suſpectis etiam de aliquo crimine familiariter neganda eſt Communio, ſi ſit ſuſpicio publica, vehemens, ſeu violenta; ſive publica infamia laborent: non item ſi ſuſpicio ſit ſolum probabilis, aut præſumptuoſa. Ita S. Thom. *in* 4. *diſt.* 9. *q.* 1. *art.* 5. *q.* 1. dicens: *Triplex eſt ſuſpicio. Quædam violenta; ad cujus contrarium non admittitur probatio: ſicut ſi inveniatur ſolus cum ſola, nudus in lecto, loco ſecreto, & tempore apto ad commixtionem. Alia eſt probabilis; ſicut ſi inveniatur ſolus cum ſola colloquens in locis ſuſpectis, & frequenter. Tertia eſt præſumptuoſa, quæ ex levi conjectura ortum habet. Hæc autem ultima deponenda eſt. In ſecunda non debet denegari; quia pœna non infligitur, ubi culpa ignoratur. Sed de prima eſt idem judicium, quod de peccato. Unde ſi ſit ſuſpicio procedens ex fama publica, non debet ei dari neque in occulto, neque in manifeſto. Si autem ſit ſingularis ipſius Sacerdotis, ſic debet dari in publico, ſed non in occulto.*

Porro ſi peccator in uno loco publicus, communionem publice petat in loco, ubi non eſt publicus, repelli non poteſt; præſertim ſi fama criminis non videtur facile perventura.

§. IV.

De Peccatoribus occultis.

XII. DIco. Si peccator occultus publice petat Euchariſtiam, non eſt ei deneganda: ſi vero in occulto petat, neganda eſt, & monendus, ne publice petat. Probo ex S. Thoma loco ex 3. *part.* citato: *Cum enim quilibet Chriſtianus ex hoc ipſo, quod eſt baptizatus ſit admiſſus ad Dominicam menſam; non poteſt ei ejus ſuum tolli, niſi pro aliqua cauſa manifeſta.* Et licet peccator quamvis occultus non habeat jus petendi, & Euchariſtiam accipiendi, utpote indignus; habet tamen jus, ne illi petenti publice, denegetur ſcientia tantum privata miniſtri; ideoque miniſter ſic denegans peccaret contra hoc jus, & contra juſtitiam. Ad eum modum, quo peccaret Judex damnans reum ex ſcientia tantum privata: & publicus diſpenſator bonorum Reipublicæ, quæ nulli, niſi ex delicto, denegari poſſunt, peccaret; ſi ex privata notitia delicti hæc bona denegaret delinquenti: non quia reus habeat jus ne damnetur, aut delinquens habeat jus, ut illi præfata bona conferantur; ſed quia habeat jus, ne damnetur ex ſcientia tantum privata, & ne privetur bonis communibus ex notitia ſolum privata ſui criminis.

XIII. Id exemplo ſuo Chriſtus docuit, qui Judam licet proditionis ſcelus animo agitantem, & facto furem, ſibique bene notum, ad corporis tamen, & ſanguinis ſui communionem admiſit. Nam *Quia* (inquit S. Th. 3. p. q. 81. a. 2. in cap.) *Chriſtus in nobis debuit eſſe exemplum juſtitiæ; non conveniebat ejus magiſterio, ut Judam occultum peccatorem ſine accuſatore, & evidenti probatione ab aliorum communione ſepararet: ne per hoc daretur exemplum Prælatis Eccleſiæ ſimilia faciendi, & ipſe dans exaſperatus, inde ſumeret occaſionem peccandi.* Et ibid. ad 2. ait: *Quod Chriſto nota erat Judæ iniquitas, ſicut Deo; non autem erat ſibi nota per modum, quo hominibus innoteſcit: & ideo Chriſtus Judam non repulit a communione, ut daret exemplum, tales peccatores occultos non eſſe ab aliis Sacerdotibus expellendos.* *Quia*, ut docet in 4. diſt. 9. q. 1. art. 5. q. 1. *pro peccato occulto publicam inferens pœnam, revelator eſt confeſſionis, aut proditor criminis. Secundo: quia quilibet Chriſtianus habet jus in perceptione Euchariſtiæ, niſi illud per peccatum mortale amittat: unde cum in facie Eccleſiæ non conſtet, illum amiſiſſe jus ſuum, non oportet ei in facie Eccleſiæ denegari: alias daretur facultas malis Sacerdotibus pro ſuo libito punire maxima pœna quos vellent. Tertio: propter incertitudinem ſtatus ſumentis, quia ſpiritus ubi vult ſpirat: unde ſubito poteſt eſſe compunctus, & divinitus a peccato purgatus, & divina inſpiratione ad ſacramentum accedere. Quarto: quia eſſet ſcandalum; ſi denegaretur.* Hæc S. Thom.

XIV. *Licet* autem, ſubjungit idem S. Doctor 3. p. q. 80. a. 6. ad 2. *pejus ſit peccatori occulto peccare mortaliter, ſumendo corpus Chriſti, quam infamari: tamen Sacerdoti miniſtranti corpus Chriſti, pejus eſt peccare mortaliter, infamando injuſte peccatorem occultum, quam quo ille mortaliter peccet: quia nullus debet peccatum mortale committere, ut alium liberet a peccato. Unde Auguſtinus dicit in lib. qq. ſuper Gen. q.* 42. Periculoſiſſime admittitur hæc compenſatio; ut nos faciamus aliquid mali, ne alius gravius malum faciat. *Peccator tamen occultus potius deberet eligere infamari, quam indigne ad menſam Domini accedere.* Et in 4. diſt. 9. q. 1. art. 5. q. 1. ad 3. *Secundum Innocentium III.* (inquit) *cum nemo debeat unum mortale committere, ut proximus aliud non committat; eligendum eſt potius Sacerdoti non prodere peccatorem, quam ut ille non peccet: ſed peccator debet potius eligere, ut abſtinendo credatur ſuſpectus, quam communicando manducet indignus.*

XV. Nec vero par eſt ratio, ſi dicatur. Sicut non poteſt Medicus ægroto volenti, & petenti dare pharmacum, quod prævidet, ei fore mortiferum: ita nec Sacerdos Euchariſtiam dare poterit peccatori; cui ex indigna ſumptione prævidet mortem animæ eſſe allaturam. —— Nam primo: Pharmacum per ſe, & ex natura ſua mortiferum eſt, Euchariſtia vero non per ſe, ſed ex culpa indigne ſumentis, mortifera ſit. —— Secundo: ait S. Thom. in 4. diſt. 9. q. 1. art. 5. q. 1. ad 1. *Quod potius deberet eligere Medicus Medicinam eſſe mortiferam infirmo quam ſibi, ſi alterum oporteret. Et ſimiliter Sacerdos potius deberet eligere, quod peccator aſſumat ad perditionem ſuam; quam ipſe deneget in perditionem propriam, ſcandalizando, & peccatum occultum revelando. Et præterea non eſt certum: utrum ſit ei mortifera, quia ſubito homo Spiritu Dei mutatur; & iterum in ipſa petitione peccavit mortaliter, in peccatum mortale conſentiens.*

XVI. Neque etiam par eſt ratio de gladio, qui reddi non debet homini furioſo petenti, ut ſibi, vel aliis mortem inferat. —— Primo: quia ſubtractione gladii vitatur homicidium: ſubtractione autem Euchariſtiæ vitatur quidem actus exterior peccati, ſed non peccatum. Quia, ut ex D. Th. modo dictum eſt: *Ipſa petitione peccavit mortaliter, in peccatum mortale conſentiens.* Secundo: quia negando gladium, nulla infamiæ labe aſpergitur proximus. At negando ſacramentum publice petenti, fama læditur proximi. —— Tertio: quia vita proximi reparari non poteſt. At damnum animæ reparari poteſt a Deo voluntatem mutante. —— Quarto: quia Sacerdos agit ut publicus bonorum communium diſpenſator: ille autem, apud quem alter gladium depoſuit, privata perſona eſt, cujus proinde actio privata ſcientia regi debet. Sicut ergo parere teneretur homo ſententiæ Judicis gladium homini reddere jubenti; quem furioſum quidem noſſet, ſed certis documentis probare non poſſet; ita peccatori, quem publicis teſtimoniis non conſtat talem eſſe, jus ſuum reddendum eſt circa ſumptionem ſacramenti, quod in foro exteriori ei debetur.

XVII. Propterea iniqua fuit quorundam Sacerdotum excogitatio, qui conventione habita cum occulto peccatore, ut ex una parte videatur cum aliis Euchariſtiam ſumere, & ex alia ſacrilegium illam indigne ſumendo non contrahat; hoſtiam non conſecratam ei porrigebant. Quia (ait S. Th. 3. p. q. 80. a. 6. ad 2. & in 4. diſt. 9. q. 1. a. 5. q. 1. ad 4.) *Nullo modo debet dari hoſtia non conſecrata pro conſecrata: Tum quia: in ſacramento veritatis non debet eſſe aliqua fictio; Tum quia: cum manducans adoret quod manducat, ut dicit Auguſt. daret Sacerdos ei* (& aliis præſentibus) *occaſionem idololatrandi. Unde Decretalis dicit* (de celebr. Miſſ. c. de homine) *in caſu conſimili falſa ſunt abjicienda remedia; quæ ſunt veris periculis graviora.* Et Quolibeto 5. q. 6. a. 12. ad 3. *Stultus* (inquit) *eſſet medicus, qui cum majori ſuo periculo minus periculum infirmi vellet impedire: puta, ſi vellet ipſe venenum bibere, ne infirmus biberet vinum. Multo autem magis peccat Sacerdos fictionem faciens in ſacramento Chriſti, quam peccator indigne ſumens. Unde ſtultus eſſet Sacerdos, ſi, ut vitaret peccatum ſubditi, ipſe gravius peccaret, fictionem faciens in ſacramento veritatis.* Quia, ut obſervat Innocentius III. relata Decretali, ſubditus peccaret, quia irreverenter accederet, Sacerdos vero peccaret, quia non ſolum illuderet Deo, ſed populo, quem decipit.

XVIII. Secunda vero pars: nempe peccatori occulto occulte petenti eſſe denegandam Euchariſtiam, & monendum, ne publice petat: traditur a S. Thoma locis hactenus relatis. Nullum eſt ſcandalum, vel infamiæ periculum, ſi occulte negetur; Communio autem indigno neganda eſt, quando ex hoc ſcandalum, vel infamia non oritur. Si tamen ſolum ex auditis in confeſſione ſciret Sacerdos, aliquem eſſe indignum; cenſerem, in praxi ei etiam occulte petenti non eſſe denegandam: quia uti ſcientia habita in confeſſione ad communionem denegandam, videtur conjunctum cum periculo revelandi confeſſionem.

XIX. Concludo cum S. Thom. 3. p. q. 80. a. 6. ad 3. Judici non licere probare ſuſpectos de crimine per traditionem Euchariſtiæ; quia hoc eſſet tentare Deum, cum ſit petere, ut extraordinario ſigno declaret veritatem. Hinc contrarius uſus abrogatus eſt 2. q. 5. C. *Conſuluiſti.* Et Cap. *Ex tuarum*, de purgatione canonica. —— Sponte quoque ſumere Euchariſtiam ad innocentiæ ſuæ declarationem; quod de Gregorio VII. quidam ſcribunt; niſi fiat peculiari Spiritus Sancti inſtinctu, non videtur licere. Cur enim æſtimabitur innocens ex eo, quod Deus nihil miraculorum facit erga eum; cum nec Deus id operari promiſerit, nec neceſſarium ſit?

D U B I U M IV.

Quænam diſpoſitiones requirantur ad Euchariſtiam ex parte Animæ.

§. I.

Reſolutio Catholica.

I. NEmo, ſaltem Catholicus, ambigit, quin ad Euchariſtiam accedenti neceſſaria ſit fides, ſeu moralis certitudo ſe eſſe in ſtatu gratiæ. Lutherus autem inauditum impietatis portentum in medium protulit aſſerens, conſcientiam peccati lethalis nequaquam obeſſe ſacramenti effectibus. Immo ex Euchariſtia contendit, eo uberiorem recipi effectum, quo plurium, & graviorum criminum quis reus accedit. Ita *in Concione de præpar. ad Euch.* quam habuit, *anno* 1518. & *l. de Captivit. Babylonica*, quem conſcripſit *anno* 1520. Calvinus autem fatetur quidem, voluntatem peccandi obeſſe Euchariſtiæ effectibus, contendit tamen lethalis peccati conſcientiam non obeſſe. Ita, *l.* 4. *Inſt. c.* 18. Quod cohæret cum alio ipſius errore, quo docet, omnia opera etiam juſtorum eſſe peccata lethalia; quæ tamen Prædeſtinatis Deus non imputat ad pœnam: unde ſequitur fieri non poſſe, quin homo, quantumvis juſtus, cum conſcientia peccati mortalis non accedat. Contra hos ergo

II. Dico, Ad Euchariſtiam cum fructu ſumendam per ſe requiritur ſtatus gratiæ; unde nemo cum conſcientia peccati mortalis ad eam accedens percipere poteſt ſacramenti fructum. Sequitur ex Dubio præcedenti, quo ſtatuimus: Euchariſtiam peccatoribus dandam non eſſe. Et probatur primo ex Apoſtolo, 1. *Cor.* 11. *v.* 28. dicente: *Probet autem ſe ipſum homo*, ideſt examinet ſe ipſum, non an ſolum fidem habeat, ſed an ullius peccati conſcius ſit; & cum ſibi probatus fuerit, *Sic de pane illo edat, & de calice bibat: Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit.*

Secundo ex Traditione. Nam olim mediis in Sacrificiis hæc Diaconorum verba aſtantibus inſonabant: *Sancta Sanctis.* In quæ Chryſoſt. *Homil.* 17. *in Epiſt. ad Hebræos*, ait: *Quando dicit Sacerdos* (ore Diaconi) Sancta Sanctis, *hoc dicit: Si quis non eſt Sanctus, non accedat, non ſolum a peccatis purus, ſed etiam Sanctus. Sanctum enim non facit ſolum liberatio a peccatis, ſed etiam præſentia ſpiritus, & bonorum operum ubertas, & opulentia.* Hinc non Catechumeni modo, & Energumeni, ſed etiam pœnitentes tunc ejiciebantur e templis, cum tremendum offerendum erat Sacrificium. Quod ſi ejiciebantur pœnitentes a conſpectu Euchariſtiæ; multo magis ab ejus participatione excludebantur ii, qui nondum erant pœnitentes. Cum juxta illorum ſeculorum diſciplinam neminem admitterent ad ſacram Synaxim, quin ſcelera diuturnis & graviſſimis pœnitentiæ laboribus eluiſſet.

Antiquam hanc Eccleſiæ fidem explicavit Tridentinum, *Seſſ.* 13. *cap.* 7. his verbis: *Si non decet ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſancte; certe quo magis ſanctitas, & divinitas hujus ſacramenti viro Chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ut abſque magna reverentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat: præſertim, cum illa plena formidinis verba apud Apoſtolum legamus:* Qui manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit &c. *Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum:* Probet autem ſeipſum homo. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis . . . accedere debeat.*

III. Hujus rationem dat S. Thomas, 3. *p. q.* 80. *a.* 4. Falſificare enim ſignificationem ſacramenti, grave peccatum eſt; ſed qui accedit ad Euchariſtiam in peccato lethali, falſificat ſignificationem ſacramenti: ſignificat enim, ſe eſſe intime per amicitiam conjunctum, & incorporatum Chriſto per gratiam, & charitatem, ideoque jam eſſe ejus amicum; ergo qui accedit in ſtatu ſeparationis, & inimicitiæ, falſificat ſignificationem ſacramenti. Maj. patet. Quia falſificare ſignificationem ſacramenti eſt mentiri Deo: ideoque peccat contra religionem, quod grave ſacrilegium eſt comparatum peccato Judæ, qui cum eſſet inimicus Chriſti, ipſum oſculando, ſe eſſe amicum ejus falſo ſignificavit: vel ſaltem peccato illius, qui non habens veſtem nuptialem acceſſit ad nuptias.

§. II.

Hæreticorum momenta.

IV. PRimo dicit Lutherus. Chriſtus quando verſabatur in terris, numquam peccatores a ſe ſubmoviſſe legitur: immo reprehendit Phariſeos, & alios, qui de eorum familiaritate, & contactu ſcandalizabantur dicentes, quod reciperet peccatores, & manducaret cum illis: at peccatores ad ipſum ſic accedentes, nedum non peccabant, ſed ſalutem conſequebantur; cur ergo accedentes ad ipſum ſub ſpecie panis, ſi peccatores ſint, in peccato ſacrilege agent?

V. Sane ſi hæc ſimilitudo probat, evincit etiam, non Chriſtianis peccatoribus tantum, ſed & Ethnicis, Euchariſtiam porrigi debere: Ethnicis quippe Chriſtus dum in terris viveret affatus eſt, & illis ſui contactum nonnumquam permiſit.

Reſpondeo cum S. Th. a. 4. citato, ad 1. *Quod Chriſtus in propria ſpecie apparens, non exhibebat ſe tangendum hominibus in ſignum ſpiritualis unionis ad ipſum; ſicut exhibetur ſumendo in hoc ſacramento. Et ideo peccatores eum in propria ſpecie tangentes non incurrebant crimen falſitatis circa divina; ſicut peccatores ſumentes hoc ſacramentum. Et præterea Chriſtus adhuc gerebat ſimilitudinem carnis peccati: & ideo convenienter ſe peccatoribus tangendum exhibebat. Sed remota ſimilitudine carnis peccati per gloriam reſurrectionis, ſe tangi prohibuit a muliere, quæ defectum fidei circa ipſam patiebatur, ſecundum illud, Jo.* 20. Noli me tangere, nondum enim aſcendi ad Patrem meum. *ſcilicet*, in corde tuo, *ut Auguſt. exponit* (tract. 121. in Jo.) *& ideo peccatores, qui defectum fidei formata patiuntur circa Chriſtum, repelluntur a contactu hujus ſacramenti.* Hæc S. Thom. —— Addi poteſt: Quod humano modo oportet Chriſtum inter peccatores converſari, ut eos ad fidem, & juſtitiam vocaret. At in Euchariſtia cum per modum cibi, & potus ſpiritualis ſe tradat; ut homines ex ea fructum accipiant; oportet, ut vivant vita gratiæ.

VI. Secundo dicit. Sicut hoc ſacramentum ſentitur guſtu, & tactu, ita & viſu: ſed peccator non peccat, cum videt hoc ſacramentum: unde Eccleſia omnibus illud videndum, & adorandum proponit; ergo neque peccat illud manducando. —— Rurſus: Hoc ſacramentum, ſicut & alia, eſt medicina ad ſalutem; ergo dari debet infirmis: quia *Non eſt opus valentibus Medico, ſed male habentibus.* Matth. 9.

VII. Reſpondeo cum S. Thom. citato ad 4. *Quod per viſum non accipitur ipſum corpus Chriſti, ſed ſolum ſacramentum ejus; quia ſcilicet non pertingit viſus ad ſubſtantiam corporis Chriſti, ſed ſolum ad ſpecies ſacramentales: Sed ille, qui manducat, non ſolum ſumit ſpecies ſacramentales, ſed etiam ipſum Chriſtum, qui eſt ſub eis. Et ideo a viſione corporis Chriſti nullus prohibetur, qui ſit ſacramentum Chriſti conſecutus, ſcilicet, Baptiſmum. Non baptizati autem non ſunt admittendi etiam ad inſpectionem hujus ſacramenti . . . ſed ad manducationem, non ſunt admittendi, niſi ſoli, qui non ſolum ſacramentaliter, ſed etiam realiter ſunt Chriſto conjuncti.* Hæc S. Th. Unde nego conſ.

Ad ſecundum reſpondeo cum eodem ibi, ad 2. *Quod non qualibet medicina competit ſecundum quemlibet ſtatum infirmitatis. Nam medicina, quæ datur jam liberatis a febre ad confortationem, noceret, ſi daretur adhuc febricitantibus. Ita etiam Baptiſmus, & Pœnitentia ſunt quaſi medicinæ purgativæ, quæ dantur ad tollendam febrem peccati: hoc autem ſacramentum eſt medicina confortativa, quæ non debet dari, niſi liberatis a peccato.* Hæc eadem docet *in* 4. *diſt.* 9. *q.* 1. *a.* 3. *q.* 1. *ad* 2.

VIII. Tertio dicet Calvinus. Nullus eſt homo, qui innumerorum peccatorum ſordibus coram Deo non ſcateat; ergo ſi peccata prohibent fideles ab Euchariſtia ſumenda, quis poterit ad Euchariſtiam accedere?

XI. Reſpondeo, nullum quidem eſſe hominem, qui innumerorum peccatorum venialium ſibi conſcius non ſit: unde docuit Aug. neminem fore Epiſcopatu idoneum, ſi Epiſcopum, ut ſine crimine, ita ſine peccato eſſe debere Paulus ſtatuiſſet. A peccatis tamen mortalibus, quæ animam interimunt, ſpeciali per Chriſtum auxilio immunis quis per totam vitam eſſe poteſt, quæ ſola fructum hujus ſacramenti impediunt, eique obicem ponunt. Et ſi in ea inciderit, poteſt per Chriſtum liberari, & ſic mundus ad Euchariſtiam accedere. Igitur juſti hominis officium duo poſtulat. Primum: ut a peccatis illis abſtineat, quæ etiam crimina (hoc eſt mortalia) vocantur. Deinde: ut illa peccata, ſine quibus hic non vivitur, ideſt, venialia, mundare operibus miſericordiæ, & piis operibus non negligat.

§. III.

Aliqua reſolvuntur quæſita.

X. QUæres primo: Num peccata lethalia, ignorata tamen, obicem ponant fructui hujus ſacramenti.

Reſpondet S. Thom. quæſt. 80. art. 4. citato, ad 5. *Hoc, quod non habet aliquis conſcientiam ſui peccati* (ſeu ignorat) *poteſt contingere dupliciter. Uno modo per culpam ſuam:* vel quia *Per ignorantiam juris, quæ non excuſat, reputat non eſſe peccatum, quod eſt peccatum; puta, ſi aliquis fornicator reputaret, ſimplicem fornicationem non eſſe peccatum mortale: vel quia negligens eſt in examinatione ſui ipſius, contra id, quod Apoſtolus dicit* 1. *Cor.* 11. Probet autem ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. *Et ſic nihilominus peccat peccator ſumens corpus Chriſti, licet non habeat conſcientiam peccati; quia ipſa ignorantia eſt ei peccatum. Alio modo poteſt contingere ſine culpa ipſius; puta, cum doluit de peccato, ſed non eſt ſufficienter contritus: & in tali caſu non peccat ſumendo corpus Chriſti: quia homo per certitudinem ſcire non poteſt, utrum ſit vere contritus. Sufficit enim ſi in ſe ſigna contritionis inveniat, puta, ſi doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Si vero ignorat, hoc, quod fecit, eſſe actum peccati, propter ignorantiam facti, quæ excuſat: puta, ſi acceſſit ad non ſuam, quam credebat eſſe ſuam, non eſt ex hoc dicendus peccator. Similiter etiam, ſi eſt totaliter peccatum oblitus, ſufficit ad ejus deletionem generalis contritio . . . . Unde non eſt dicendus peccator.* Hæc S. Thom. quibus nil addendum exiſtimo.

XI. Quæres ſecundo: An qui in peccato mortali eſt, ut digne accedat ad ſacramentum Euchariſtiæ, debeat præmittere confeſſionem ſacramentalem; an ſufficiat, ut actu contritionis ſe purget.

Poſt tempora Tridentini, certum eſſe debet, ante ſumptionem Euchariſtiæ præmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalem, tam a quolibet fideli, quam a Sacerdote celebraturo, ſi adſit copia Confeſſarii. Ita enim præcepit *Seſſ.* 13. *cap.* 7. idem Concilium. Quod controvertitur, eſt: An præceptum hoc ſit novum a Tridentino impoſitum, an vetus; & an divinum, an vero pure Eccleſiaſticum. Circa primam partem, relicta opinione Cajetani, & aliorum volentium, præfatum præceptum eſſe novum a Tridentino impoſitum,

XII. Dico. Præceptum de præmittenda confeſſione ſacramentali ad Euchariſtiæ ſumptionem, eſt antiquum. Colligitur ex præfati Concilii verbis. Ait enim: *Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus* (Pauli) *præceptum:* Probet ſeipſum homo. *Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali Confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat; quod a Chriſtianis omnibus etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit copia Confeſſoris. Quod ſi, neceſſitate urgente Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quam primum confiteatur.* Quibus verbis declarat Concilium, conſuetudinem, ac præceptum præmittendi ad Euchariſtiam ſacramentalem confeſſionem ortum habuiſſe a Paulo eam ſub nomine *Probationis* præſcribente; adeoque ab initio Eccleſiæ originem traxiſſe. Patet etiam ex illo verbo *Declarat*, quo utitur Concilium, tum citato *cap.* 7. tum *Can.* 11. Per declarationem autem non imponitur novum præceptum; ſed explicatur præceptum jam impoſitum, & conſuetudine præcedentium ſeculorum firmatum. Prioribus enim ſeculis, quibus ſeverior diſciplina vigebat, Eccleſia peccatores ad Euchariſtiam non admittebat; niſi prius ei per pœnitentiam ſatisfeciſſent: quæ ſatisfactio, ob peccata publica, pœnitentia publica; ob peccata vero occulta, per pœnitentiam ſecretam, & auricularem confeſſionem implebatur, ut ſuo loco dicetur.

XIII. Nec dicas pro Cajetano: Paulum ſolum velle, quod acceſſurus ad Euchariſtiam probet ſeipſum: ergo non requirit, ut deinde probetur a Confeſſario. —— Nego enim conſ. Immo ex quo Paulus requirat, ut homo probet ſeipſum examinans, an aliquo lethali ſit adſtrictus: ſi inveniat ſe reum eſſe, cenſetur velle, ut ſervet Eccleſiæ conſuetudinem ſacramentali confeſſione ſeſe expiando.

XIV. Circa ſecundam vero quæſiti partem: an ſcilicet præceptum præmittendi ad Euchariſtiam ſacramentalem confeſſionem ſit divinum, an ſolum Eccleſiaſticum;

Dico cum communiori ſententia eſſe divinum. Nam Paulus traditurus doctrinam de Euchariſtia, & ejus uſu præmittit: *Ego enim accepi a Domino, quod & tradidi vobis*; ergo præceptum, quod deinde ſequitur: *Probet autem ſeipſum homo*, ſacramentali Confeſſione, proponitur a Paulo ut acceptum a Domino: & proinde, ut a promulgatore procedit a Paulo, non ut a Legiſlatore.

Cenſeo tamen, eſſe divinum merè poſitivum, non naturale, & a Chriſto Eccleſiæ traditum ſpecialiter pro ſacramento Euchariſtiæ. Unde licet accedens ad Euchariſtiam teneatur præcepto divino eſſe in gratia, & eſſe confeſſus: aliter tamen. Nam eſſe in gratia tenetur ex natura ſacramenti; quod cum ſit ſacramentum vivorum, exigit ex natura ſua, ut illud ſuſcipiens ſit in gratia. Non tamen ex natura ſacramenti vivorum tenetur eſſe confeſſus; alias omnia ſacramenta vivorum hoc exigerent, ut non poſſent ſumi, niſi a confeſſis, ſi in mortali culpa ſint ad ea accedentes; quod tamen eſt falſum: ſatis enim eſt, ut ſumantur a contritis, eſto non confeſſis. Quod ergo accedens ad Euchariſtiam, ſi lethalis culpæ conſcius ſit, teneatur eſſe confeſſus; non eſt ex præcepto divino naturali, orto ex ratione ſacramenti vivorum; ſed particulari, & poſitivo pro Euchariſtia.

XV. Hinc cum præcepta poſitiva, ſi affirmativa ſint, non obligent pro ſemper, ſed pro debitis circumſtantiis, poteſt dari caſus, quo præceptum præmittendi confeſſionem non obliget: ut ſi deſit copia Confeſſarii, & urgeat neceſſitas ſumendi Euchariſtiam, quod indicavit verbis nuper relatis Tridentinum. Plures autem cenſentur caſus, quibus neceſſitas ſumendi Euchariſtiam ita gravis judicetur, ut ſi deſit copia Confeſſarii poſſit Euchariſtia ſumi, non præmiſſa confeſſione. Primo: cum quis eſt in periculo mortis. Si enim non habeat copiam Confeſſarii poteſt, non præmiſſa confeſſione, ſed contritione tantum cum voto confeſſionis, Euchariſtiam ſumere. Secundus caſus eſt; cum alter eſt in periculo mortis, & Sacerdos non poſſit illum communicare, niſi celebret. Tunc Sacerdos, ſi non habeat copiam Confeſſarii, celebrare poteſt, & Euchariſtiam ſumere confeſſione non præmiſſa. Tertius eſt: ſi non poſſit quis omittere Communionem ſine infamia, vel ſine ſcandalo. Quartus: neceſſitas continuandi Sacrificium jam inchoatum. Si enim poſt conſecrationem recordetur Sacerdos, ſe commiſiſſe peccatum lethale; poteſt, ac debet Sacrificium continuare, & Euchariſtiam ſumere, ſola contritione præmiſſa, ne Sacrificium interrumpatur. Si vero ante conſecrationem inchoato jam Sacrificio, recordetur, & ſine ſcandalo, aut infamia facere poſſet; deberet Sacerdotem vocare, & confiteri: ſed hoc vix ſine infamia fieri poteſt. Quintus caſus eſt: Si Sacerdos teneatur ex officio celebrare, & non adſit Confeſſarius, poteſt non præmiſſa confeſſione: & de hoc caſu ſpecialiter loquitur Tridentinum. Si tamen ex officio non teneatur, & non adſit alius Sacerdos, & adſint multi, qui eo die teneantur Sacrum audire; adhuc celebrare non poſſet confeſſione non præmiſſa, niſi ſcandalum, vel infamia ſequeretur.

D U B I U M V.

De jejunio ad Euchariſtiam requiſito, & aliis diſpoſitionibus ex parte corporis.

§. I.

Reſolutio Dubii.

I. PRæcipua diſpoſitio, quæ ex parte corporis in ſumente Euchariſtiam requiritur, eſt jejunium, de qua agit S. Thomas 3. *part. quæſt.* 80. *art.* 8. ubi *ad* 4. docet, quod duplex eſt jejunium. Primum eſt jejunium naturæ, quod importat privationem cujuſcumque præaſſumpti per modum cibi, vel potus. Inde ſive aqua, ſive vinum, ſive medicina in quacumque minima quantitate, ſive nutritiva, ſive non nutritiva, ſive per ſe, ſive cum aliis cibis; dummodo ſumatur per modum cibi, vel potus ſolvit jejunium naturæ, ſeu naturale. Ille ergo dicitur jejunus jejunio naturali, qui eadem die naturali nihil omnino ſumpſit, ſive per modum cibi, ſive potus. Quia autem dies naturalis incipit a media nocte; ideo ut quis ſit naturaliter jejunus, debet a media nocte illius diei initiativa eſſe jejunus, ſeu nihil omnino ſumpſiſſe. Vide S. Thom. hoc *art.* 8. *ad* 5.

II. Jejunium autem Eccleſiæ, ſeu Eccleſiaſticum, quod fuit ab Eccleſia ad macerationem corporis inſtitutum, non dicit privationem omnis cibi, & potus; ſed talis, aut talis cibi, ſeu in tanta, vel tanta quantitate; unicam tantum in eadem die naturali comeſtionem permittens. Quare hoc jejunium non ſolvitur, ſi ultra unicam comeſtionem, quis potum ſumat; quia potus magis ſumitur ad alterationem, & digeſtionem ciborum aſſumptorum, quam ad nutritionem, licet aliquomodo nutriat, ut docet S. Thom. 2. 2. *q.* 147. *art.* 6. *ad* 2. his præmiſſis.

III. Dico. Ut quis diſpoſitus ad Euchariſtiam accedat, requiritur ex parte corporis, ut ſit jejunus jejunio naturali, modo ſupra explicato. Hanc eſſe Apoſtolicam traditionem oſtendo. *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum; certiſſime creditur* (regula eſt Sancti Auguſtini, *lib.* 4. *de Bapt. contra Donat. cap.* 24.) ſed praxis de præmittendo ſacræ Communioni jejunio naturali in univerſa Eccleſia, & ſemper retenta eſt, nec ejus inſtitutio in aliquo Concilio primo facta reperitur, ergo &c. Min. probatur. Eccleſiam Orientalem ſolis jejunis Euchariſtiam quarto ſeculo porrigere conſueviſſe, oſtendunt verba S. Jo: Chryſoſtom. Homil. 27. in 1. ad Cor. *Tu prius, quam communices, jejunas, ut quomodocumque communione dignus appareas.* Immo Eccleſiam Occidentalem ſecundo hanc praxim habuiſſe, fidem facit Tertullianus, *lib.* 2. *ad Uxorem.* Ubi agens de Euchariſtia, quam quiſque in privatam domum tunc deferebat: *Non ſciet* (inquit) *maritus* (infidelis) *quid ſecreto ante omnem cibum guſtes.* Idem teſtatur Cyprianus ſeculo tertio contendens, aptius matutinis horis, quam ſerotinis Euchariſticum offerri Sacrificium, *Epiſt. ad Cæcilium*, reprehenditque aliquos, qui ne ex odore vini a Gentilibus Chriſtiani deprehenderentur, mane aquam ſolam, ſero autem vinum aqua mixtum, & proinde non jejuni offerebant. Cumque apud aliquas Eccleſias contraria praxis, ut a non jejunis Euchariſtia ſumeretur cœpiſſet invaleſcere, correcta fuit per tertium Concil. Carthaginenſe *anno* 397. *Can.* 29. his